

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยกาพย์ยานี 11 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย
3. หนังสือส่งเสริมการอ่าน
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2
6. การประเมินดัชนีประสิทธิผล
7. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. ความพึงพอใจ
9. บริบทโรงเรียนบ้านโคกไร่
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

11. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ, 2552 : 1-9) ได้ระบุถึงการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ดังนี้

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วยเสียง รูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประกอบเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษาและประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากนั้น คำในภาษาไทย ยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษาซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล

ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการสื่อสารต่าง ๆ รวมใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณ์ญาณและมีคุณธรรม

1. ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ภาษาไทยมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าของชาติ จำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษาและฝึกฝนจนเกิดทักษะเพื่อใช้ติดต่อระหว่างคนไทยหรือชนชาติอื่นที่รู้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาไทยจึงมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางด้านความคิด อารมณ์ และความรู้สึก ความต้องการ ฯลฯ และถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและความต้องการ โดยสื่อความหมายไปยังผู้อื่นด้วยการพูดและการเขียน รวมทั้งใช้ภาษาทำความเข้าใจเรื่องราว ความคิด ความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่นด้วยการอ่าน การฟัง และการดู

2. เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษได้มีการใช้ภาษาบันทึกและบอกเล่าสืบต่อ ๆ กันมา ผ่านยุคสมัยรุ่นแล้วรุ่นเล่า คนรุ่นหลังจะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือศึกษา แสวงหาความรู้ ประสบการณ์และรับสิ่งที่เป็นประโยชน์นั้นมาใช้พัฒนาตนและสังคมต่อไป

3. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ให้สังคมมีสันติสุข การใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้ชัดเจน ไม่กำกวม เยิ่นเย้อ จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน

เกิดความร่วมมือของคนในสังคม ไม่สร้างปัญหาและความแตกแยกในสังคม ซึ่งย่อมก่อให้เกิดสันติสุขในสังคม

4. เป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติ ให้สังคมเป็นปึกแผ่นมั่นคง และเจริญรุ่งเรือง เพราะคนในสังคมมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความรู้สึกผูกพันเป็นพวกพ้องกัน เพราะคนไทยมีภาษากลางหรือภาษามาตรฐานใช้ร่วมกัน

5. เป็นเครื่องมือช่วยจรรโลงใจ โดยธรรมชาติมนุษย์ทุกเพศทุกวัยต้องการได้รับความจรรโลงใจในชีวิตอยู่เสมอ เด็กเล็ก ๆ ต้องการฟังเสียงแห่งกล่อม เมื่อโตขึ้นฟังเสียงเพลง ทั้งบรรพ์และทำนอง ย่อมทำให้เกิดความสำราญใจ อ่านหรือฟังนิทาน นิยาย บทกวี สารคดี บันเทิงคดี คำอวยพร สุภาษิต ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สรรถ้อยคำอันประณีต ไพเราะและข้อคิดที่ลึกซึ้ง เป็นภาษาเรียบง่ายให้เกิดความจรรโลงใจแก่ผู้อ่านและผู้ฟัง

ดังนั้น ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษา และฝึกฝนให้มีทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้างความเป็นเอกภาพของชาติและความจรรโลงใจ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. ธรรมชาติของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปใช้ในชีวิตจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักษรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษา ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรื่นเริง ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นองค์ประกอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบไปด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4. วิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้องเหมาะสมกับการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แสวงหาความชื่นชม ซาบซึ้งสร้างสรรค์ไว้เป็นส่วนเสริมความงดงามในชีวิต

การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวกับความคิดของมนุษย์เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุมีผล ใช้ในทางสร้างสรรค์และใช้ภาษาอย่าง สละสลวยงดงาม ย่อมสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือ

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน การฟัง และการดูเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้ประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตาม กฎเกณฑ์ ได้ตรงความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่กฎเกณฑ์ทางภาษาซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้อง รู้จักใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้นวรรณคดีและวรรณกรรมตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่า การเรียน ภาษาไทยจึงต้องมีวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษ ให้สั่งสมและสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

5. คุณภาพผู้เรียน

กรมวิชาการ (2552 : 9-11) ได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่า เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้

อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ ส่วนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำ แนะนำคำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งโครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ข้อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์และมีมารยาทในการเขียน

พูดแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน พูดยาวนานหรือประเด็นสั้นกว่าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการพูดและการดู

สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ส่วนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจ ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้ คำราชาศัพท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย

1. ความหมายของการอ่าน

จวีวรรณ กุหาภินันท์ (2542 : 35) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า คือ ความเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 12) ได้ให้ความหมายของการอ่าน คือ กระบวนการค้นหาความหมาย และความเข้าใจจากตัวอักษรและสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ใช้แทนความคิดเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อ่าน ความเข้าใจในการอ่านจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านด้วย

สรිරัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์ (2542 : 4) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านมิใช่แต่เพียงการอ่านออกเสียงตามอักษรเพียงอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับ

ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจ นำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สนิท สัตโยภาส (2532 : 92) ให้ความหมายของการอ่าน คือ การมองดูตัวอักษร แล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดจากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาอันควร

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 2) ให้ความหมายของการอ่าน ลักษณะของกระบวนการเป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 1364) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อ่าน” ไว้ดังนี้

“อ่าน (ก.) ว่าตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วย เรียกว่า อ่านออกเสียง ถ้าไม่อ่านออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาเพื่อความเข้าใจ”

มัณฑนา พันธุ์ประสิทธิ์ (2543 : 24) กล่าวว่า การอ่าน คือ การตอบสนอง สัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาพูด หัวใจของการอ่านอยู่ที่ความเข้าใจความหมาย

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2551 : 29-88) ให้ความหมายของการอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจ เรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด เรื่องราวที่อ่านไปใช้ประโยชน์ได้

จากความหมายของการอ่านข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการแปลความหมายจากตัวอักษร แล้วถ่ายทอดความหมายจากอักษรมาเป็นความคิดอย่างมีเหตุผลจนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ได้อย่างถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่านย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละคน เพราะการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (หนึ่งนิรมิษ วรรณรมย์. 2547 : 19 ; อ้างอิงมาจากสุพรรณิ วราทร. 2528 : 48) ทรงมีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของการอ่าน” ไว้ดังนี้

... ข้าพเจ้าเห็นว่า การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันเป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม ในเชิงวิชาการการอ่านมิใช่เพียงเป็นการรับสารเท่านั้น

แต่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความคิดและภูมิปัญญาอันซับซ้อน ดังนั้น การอ่าน จึงเป็นศาสตร์เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนานุเคราะห์ ใน ระดับการศึกษา และสาขาอาชีพต่าง ๆ ...

กรมวิชาการ (2536 : 54-55) ได้ระบุถึงจุดประสงค์ของการอ่านไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ให้อ่าน ได้ คือ มีพัฒนาการและทักษะการอ่าน ทั้งอ่านในใจและอ่านออก เสียรู้จักกวาดสายตา มีอัตราความเร็วในการอ่านที่เหมาะสม มีทักษะในการอ่านสูงขึ้นเรื่อย ๆ มีความสามารถในการเข้าใจเรื่อง แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน

2. เป็นเครื่องมือหาความรู้ คือ นำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียน กลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ และแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

3. อ่านเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินในอรรถรส

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2542 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายในการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนงอกงามขยายขอบเขต ออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจ เพื่อให้เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจตนเอง เพื่อให้รู้ทันต่อความต้องการก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเป็นไปใน โลกซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และในทางกลับกัน คนเราต้องการรู้สิ่งที่ได้เกิดขึ้น มาในอดีตเพื่อให้รู้และเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนขึ้นเพื่อแสดง ความคิดเห็นหรือเสนอผลของการศึกษาค้นคว้าทดลอง ผลการวิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น

3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความบันเทิง การอ่านหนังสือหรือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดีบางอย่างก็สามารถ ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน คลายเครียดได้ ไม่เบื่อหน่าย

4. อ่านเพื่อความจรรโลงใจ บางครั้งชีวิตของคนเราพบกับปัญหาและความ ไม่สมหวัง ทำให้เกิดความท้อแท้ ไม่มีกำลังใจ ไม่มีจุดหมายในชีวิต อยู่ไปวันหนึ่ง ๆ หากได้อ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ ก็จะทำให้ผู้อ่าน มีกำลังใจดีขึ้น สร้างความหวังครั้งใหม่ มองโลกในแง่ดีและเกิดการปรับปรุงตนเอง

5. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการยอมรับ ต้องการความมีหน้ามีตา ต้องการ

ความสำเร็จในชีวิต แต่ในความเป็นจริงมนุษย์ไม่สามารถสมปรารถนาในทุกประการเสมอไป การอ่านจะช่วยชดเชยได้เพราะมีหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเรื่องราว เนื้อหาที่จะช่วยชดเชยในสิ่งที่เราขาดไปได้ เช่น หนังสือที่แนะนำแนวทางแก้ปัญหา เพื่อสร้างบุคลิกภาพ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจทางความรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น

ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2542 : 2-25) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่ออยากรู้ อยากเห็น และรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ (Information) อันเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์

2. อ่านเพื่อแก้ปัญหา

3. อ่านเพื่อความรู้และเพื่อการศึกษา

4. อ่านเพื่อค้นคว้าและวิจัย (Research)

5. อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ

6. อ่านเพื่อรักษาสุขภาพ เป็นโรคต่าง ๆ ควรจะรักษาด้วยอย่างไร

7. อ่านเพื่อปรับปรุงงานอาชีพ

8. อ่านเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นการหาความสนุกสนานเพลิดเพลิน

โดยไม่ต้องไปดูภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ ฯลฯ

9. อ่านเพื่อแก้เหงาหรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา

10. อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตมนุษย์ ในการอ่านแต่ละครั้ง จะมีความมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป และการอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้อ่านจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้งไว้ด้วย

3. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา ผู้ที่อ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้ตลอดจัดได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถในการอ่านสูง ในเรื่องความสำคัญของการอ่านนั้น นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านสรุปได้ดังนี้

ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2542 : 2) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกเรื่อง ซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท โดยเฉพาะความรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในโลกนี้

วรรณิ โสภประยูร (2537 : 120) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ

2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่าน คิดต่อสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียน ทั้งในด้านการกิจส่วนตัวและหน้าที่การงานต่าง ๆ ในสังคม

3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้ และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่กระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จได้

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่

5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคล ได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรือการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือ

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ ช่วยให้ผู้คลั่งรักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน

7. การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญวรรณคดีจะช่วยให้ผู้นวนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทยเอาไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองได้

กรมวิชาการ (2546 ก : 188) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้ และพัฒนาชีวิต ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความรู้ แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ได้ แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องต่าง ๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญในการอ่าน สรุปได้ว่าการอ่านนอกจากจะเป็นทักษะสำคัญในการแสวงหาความรู้แล้ว การอ่านยังมีความสำคัญในแง่อื่น ๆ อีกมาก เช่น เป็นพื้นฐาน ในการเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ก่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน และมีประสบการณ์กว้างขวาง เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น

4. กระบวนการการอ่าน

กระบวนการการอ่าน เป็นการรับสารและส่งสารอย่างมีระบบ โดยมีความคิดเป็นแกนกลางและมีเป้าหมายในการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 21-22) กล่าวถึงกระบวนการการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. การประมวลความระดับจุลภาค (Micro Process) ผู้อ่านไม่ควรอ่านทีละคำควรอ่านแบบกวาดสายตาไปอย่างรวดเร็วทีละกลุ่มคำ ผู้อ่านไม่ต้องอ่านทุกคำ ควรอ่านเฉพาะคำที่สำคัญเป็นการฝึกการกวาดสายตาให้มากขึ้น ๆ และเข้าใจบทอ่านไปด้วยอย่างรวดเร็ว

2. การประมวลความโดยการบูรณาการ (Integrative Process) ผู้อ่านต้องพยายามเข้าใจโครงสร้างของประโยคและคำเชื่อม เข้าใจสรรพนามอ้างอิง เข้าใจประโยคที่มีส่วนละไว้ และสามารถอนุมานส่วนสำคัญที่ขาดหายไป

3. การประมวลความระดับมหภาค (Macro Process) ผู้อ่านต้องพยายามเข้าใจโครงสร้างของรูปแบบการเขียน และเนื้อหา ตลอดจนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่ทำให้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้รวดเร็วขึ้น ผู้อ่านต้องฝึกทักษะการสรุปย่อ ฝึกการลำดับความสำคัญของข้อมูลรู้จักสรุปประเด็นหลัก (Main Ideas)

4. การประมวลความโดยความคิดลึกซึ้ง (Elaborative Process) ผู้อ่านรู้จักฝึกการใช้ความคิดลึกซึ้ง การเดาความหมายโดยอาศัยบริบท (Context clue) การคาดการณ์เดาหรือทายเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าอ่านนั้นจะกล่าวถึงอะไร ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ทำให้เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5. การประมวลความด้านอภิปรินาน (Meta cognitive Process) ผู้อ่านจะตรวจสอบความเข้าใจของตนเองอยู่ตลอดเวลา และใช้กลยุทธ์ในการประมวลความทั้ง 5 ระดับ กลับไปกลับมา ผู้ที่อ่านเก่งสามารถปรับกลวิธีการอ่านเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ตินจง จันทรวราทิตย์ (2542 : 26) ได้กล่าวถึงกระบวนการการอ่านไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรู้จักคำ หมายถึง ผู้อ่านต้องรู้จักคำที่ปรากฏนั้นคือพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน นั่นคือผู้อ่านต้องจำคำศัพท์ได้ สามารถถ่ายทอดเสียงได้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความหมายของคำต่าง ๆ นั้นได้ด้วย

2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค คือ เมื่อเห็นคำต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้วเข้าใจความหมายไปตามลำดับขั้นตอนนี้ผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยตีความหมายของคำนั้น ๆ รวมทั้งผู้อ่านยังต้องเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียนด้วย

3. มีปฏิกิริยาต่อข้อความที่อ่าน คือ การอ่านไปและคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรการอ่านขั้นนี้ต้องอ่านโดยใช้ทั้งสติปัญญาและความรู้สึก สามารถประเมินข้อความที่อ่านได้ว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยพิจารณา

4. บูรณาการ ขั้นนี้ผู้อ่านต้องนำความหลากหลายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดใหม่ได้ โดยจะเกิดการรู้จริงซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดจากเรื่องหนึ่งไปเลยหรืออาจเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้นมาและศึกษาค้นคว้าโดยละเอียดต่อไป

กล่าวโดยสรุปกระบวนการการอ่าน เป็นวิธีการหรือขั้นตอนในการอ่าน ซึ่งมีหลายรูปแบบผู้อ่านสามารถเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการอ่านและประเภทของการอ่านและสื่อที่อ่านด้วย

5. การสอนทักษะการอ่านภาษาไทย

การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเสาะหาความรู้แปลกใหม่ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการลงทุนที่น้อยแต่ได้ผลคุ้มค่า ความรู้ที่ได้จากการอ่านสามารถนำไปใช้ในการพูดและการเขียนได้อีก นักการศึกษากล่าวถึงแนวทางการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยไว้ดังนี้

บอนด์ และบอนด์ (Bond and Bond. 1970 : 65-80 ; อ้างอิงมาจาก สารคาม รัชโพธิ์. 2553 : 24-25) ได้เสนอหลักในการสอนอ่านที่น่าสนใจ ซึ่งอาจช่วยให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่ดีต่อการอ่านไว้หลายประการดังนี้

1. ควรสนใจเอาใจใส่ให้นักเรียนที่เริ่มฝึกการอ่านเบื้องต้นและช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียนขั้นต้นให้มากที่สุด
2. ควรจัดกิจกรรมการอ่านที่เร้าความสนใจของนักเรียนอยู่เสมอ
3. ควรปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

4. วิธีการสอนอ่านควรเป็นไปตามลำดับขั้นคือเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่จากประสบการณ์เดิมที่ได้รับ

5. ควรมีการบันทึกพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไว้ตลอดระยะเวลาที่สอน เพื่อจะได้ทราบว่า การเรียนที่ผ่านมามีบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

6. ควรบอกจุดประสงค์ในการอ่านให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

7. กิจกรรมการอ่านควรจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้

มาก

8. กิจกรรมการอ่านควรจัดให้นักเรียนมีโอกาสอภิปรายร่วมกันและค้นคว้าเป็นรายบุคคล

9. มีวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน

10. มีวิธีการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ

11. มีสื่อการสอนหลายแบบและเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

12. มีการรายงานผลความก้าวหน้าด้านการอ่านของนักเรียนให้ผู้ปกครอง

ทราบ

สายสุนีย์ สฤกษ์แก้ว (2535 : 249) ได้ประมวลแนวคิดในการสอนอ่านที่เรียกว่า การสอนแบบตรงว่ามีขั้นตอน คือ

1. การแนะนำ ครูแนะนำความสำคัญของทักษะการอ่าน เพื่อช่วยให้นักเรียนอ่านเนื้อหาบทเรียนได้เข้าใจยิ่งขึ้น และเป็นนักอ่านที่คิดต่อไป

2. การให้ตัวอย่างประกอบ ครูสาธิตการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญของบทเรียน

3. การเสนอเนื้อหาบทเรียนแบบตรง ครูสาธิตการอ่านแล้วให้นักเรียนอ่านบทเรียนทีละตอน เพื่อเก็บใจความสำคัญหรือตอบคำถามของครูได้

4. การให้ทำแบบฝึกหัดควบคุม ครูให้นักเรียนทดลองใช้ทักษะที่เรียนจากครูเน้นให้นักเรียนแก้ปัญหาการอ่าน โดยใช้ทักษะที่เพิ่งเรียนมา ครูดูว่านักเรียนใช้ทักษะถูกต้องหรือไม่

5. การทำแบบฝึกหัดอิสระ ครูเสนอปัญหาที่ไม่เคยสอนมาก่อนให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเองอย่างอิสระ โดยใช้ทักษะที่เรียนมาแล้ว

วัชรีย์ บุรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ (2542 : 43-45) สรุปกลวิธีในการสอนอ่านเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ก่อนอ่านข้อความใด ๆ ผู้อ่านควรทำนายข้อความที่อ่านล่วงหน้าจากหัวข้อเรื่องหัวข้อย่อย โดยใช้ความรู้ของตนเองที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ผู้อ่านสามารถเดาเนื้อเรื่องได้จากรูปภาพ ตาราง แผนภูมิ ซึ่งสามารถเสนอแนะเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่านได้
2. ผู้อ่านควรมีจุดประสงค์ในการอ่านเช่นอ่านเพื่อค้นหาข้อมูลบางอย่างโดยใช้เทคนิคการอ่านอย่างคร่าว ๆ (Scanning) กวาดสายตาอ่านข้อความอย่างรวดเร็ว เพื่อหาข้อความ ที่ต้องการ ทั้งนี้ ผู้เขียนอาจตั้งคำถามหรือปัญหาให้ผู้อ่านตอบก่อนที่จะอ่านข้อความนั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านมีวัตถุประสงค์ในการอ่าน
3. การตีความหมายของคำศัพท์จากข้อความในบริบท โดยอนุมาน (Infer) ความหมายของคำศัพท์ได้จากคำที่มีความหมายคล้ายกัน คำที่มีความหมายตรงกันข้าม โครงสร้างของคำและประสบการณ์ของผู้อ่าน
4. ผู้อ่านควรทราบความสัมพันธ์ของประโยคต่าง ๆ และ โครงสร้างของย่อหน้าที่อ่าน โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ ไวยากรณ์และคำที่ใช้เชื่อมประโยค เช่น สามารถเขียนโครงสร้างของย่อหน้าซึ่งประกอบด้วยใจความสำคัญ (Main Idea) และข้อความสนับสนุน (Supporting details) ได้ สามารถบอกถึงหน้าที่ของภาษาว่าข้อความนั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ คำจำกัดความ บรรยายให้ตัวอย่างหรือให้เหตุผล เป็นต้น
5. การสร้างแบบฝึกการอ่านตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารที่แปลกใหม่ และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น คือ ถ่ายโอนข้อมูลที่อ่านในรูปแบบต่าง ๆ (Transfer of Information)
  - 5.1 การถ่ายโอนข้อมูลจากข้อความที่อ่านมาเป็นแผนผัง ตาราง รูปภาพ แผนที่ และแผนภูมิ
  - 5.2 การถ่ายโอนข้อความจากแผนผัง ตาราง แผนที่ แผนภูมิ และรูปภาพ เป็นข้อความ
  - 5.3 การย่อข้อความที่อ่านในรูปของตารางหรือย่อหน้าสั้น
  - 5.4 การอ่านเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้หลัก Jigsaw Reading คือ ผู้อ่านพยายามนำเนื้อหาข้อมูลมาปะติดปะต่อกัน เพื่อแก้ปัญหาบางอย่าง

จากแนวคิดในการสอนทักษะการอ่านดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีการอ่านมีหลายวิธีผู้สอนอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนความรู้ในเรื่องวิธีสอนความสามารถในการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมและความจริงใจที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียน

6. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านของแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา วุฒิภาวะ การฝึกฝนและประสบการณ์ นักการศึกษาได้กล่าวถึงระดับการอ่านไว้ดังนี้

จวีวรรณ กุหาภินันท์ (2542 : 16-17) กล่าวถึงระดับการอ่านไว้ 2 ระดับดังนี้

1. ระดับอ่านออกหรืออ่านได้ คือ อ่านตามการผสมสระ พยัญชนะได้ เป็นการอ่านตามตัวอักษรและตัวสะกดครันต์เท่านั้น แต่อาจจะออกเสียงไม่ถูกต้องหรืออาจจะไม่เข้าใจข้อความที่อ่านถึงแม้จะเข้าใจก็เข้าใจไม่ลึกพอ หรืออาจจะเข้าใจผิดก่อให้เกิดความเสียหายกับตัวผู้อ่านเองได้ เช่น การอ่านเพื่อการทำสัญญาต่าง ๆ ตามกฎหมายตลอดจนการหลงเชื่อคำโฆษณาต่าง ๆ ที่อ่านพบตามป้ายโฆษณา ในหนังสือพิมพ์ วารสารและในหนังสือ และการอ่านออกนั้นอาจจะอ่านออกเฉพาะหนังสือประเภทบันเทิง ส่วนหนังสือวารสารทั้งหลายอาจจะอ่านแล้วไม่เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านสรุปหรือจับใจความสำคัญไม่ได้ และแสดงความคิดเห็นไม่ได้

2. ระดับอ่านเป็น คือ การอ่านในระดับสูงขึ้นไป เป็นการอ่านที่สามารถเข้าใจข้อความหรือเนื้อเรื่องแล้วสรุปได้ ย่อได้ ตอบคำถามได้ วิเคราะห์วิจารณ์ได้ จับใจความสำคัญได้ตีความได้ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ช่วยทำให้ผู้อ่านมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความหมายมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสำหรับคนที่อ่านก็ต้องฝึกฝนปรับปรุงการอ่านให้มีคุณภาพมากขึ้น พัฒนาไปสู่การอ่านเป็น หรือมีประสิทธิภาพในการอ่าน ซึ่งมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาการศึกษาและพัฒนาอาชีพ

และลินจง จันทร์วราทิพย์ (2542 : 49) กล่าวว่าระดับความเข้าใจ สามารถแบ่งได้ 4 ระดับ ดังนี้

1. อ่านออก เป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด โดยการผสมเสียงเพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด เป็นการอ่านมุ่งสะกดตัว ผสมคำ อ่านเป็นคำ ๆ ไป ไม่สามารถสื่อความหมายโดยการฟังได้ทันที

2. อ่านได้ เป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสานตัวอักษร ออกเสียง เป็นคำหรือประโยค ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความ โดยการอ่านรู้เรื่องที่อ่านหรือฟัง ผู้อ่านแล้วรู้เรื่องได้

3. อ่านเป็น เป็นการสื่อความหมายที่ถ่ายโยงความคิด ความรู้ จากผู้เขียน ถึงผู้อ่าน ผู้อ่านย่อมเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนและสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านได้ว่าดีไม่มี อย่างไร

4. อ่านเป็นและนำข้อคิดสารประโยชน์จากการอ่าน ไปพัฒนาแนวความคิด และแนวปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน ใช้สติปัญญาและประสบการณ์เดิมในการแปลความ ถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี การอ่านในระดับนี้ต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ อาจต้องใช้ การอ่านจากข้อ 3 มาช่วย

การอ่านในทุกระดับต่างก็มีความสำคัญ และควรมีการพัฒนาทักษะการอ่านให้ มีประสิทธิภาพ โดยการหมั่นฝึกฝนและอ่านให้เกิดความเคยชินจนเกิดนิสัยรักการอ่าน

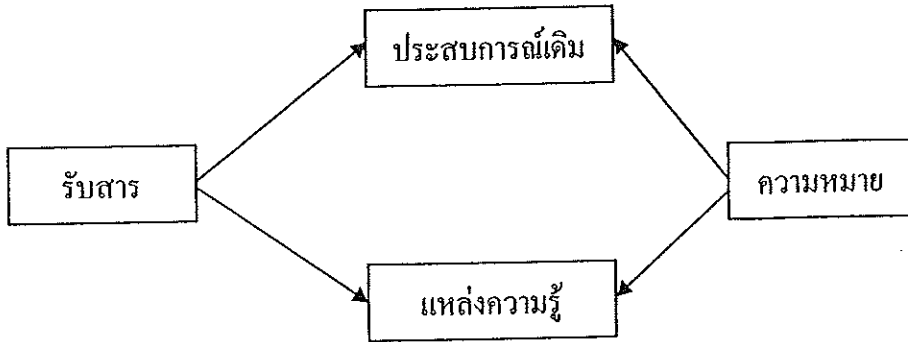
7. จิตวิทยาการพัฒนาทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน นักการศึกษา นักจิตวิทยา นักภาษาศาสตร์ ตลอดจนบุคคลที่สนใจต่างก็เสนอแนวคิดที่มีลักษณะแตกต่างกันไป ดังที่สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2540 : 58-65) ได้สรุปทฤษฎีและรูปแบบการอ่านไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลัก ในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความสำคัญใน แต่ละข้อความมารวมกัน โดยให้ความต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจใจความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ทฤษฎีนี้ยังแยกออกไปตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีของทราบาสโซ (Trabasso) ทฤษฎีของเชสและคลาร์ก (Chase and Clark) และทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ทฤษฎีของทราบาสโซ (Trabasso) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็น กระบวนการที่เกี่ยวข้อง กับความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ผู้อ่านรับรู้สาร ต่อจากนั้นจะทำการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้ได้เน้นระดับการอ่านจะไม่คงที่ ในขณะที่อ่านข้อความผู้อ่านจะควบคุมเพียง โครงสร้างผิวเผิน จนกว่าสารที่จะรับการเปรียบเทียบ เช่น เมื่อเด็กอ่านประโยค “ฉันเห็นลูกบอลสีแดง” เมื่ออ่านเสร็จแล้ว หากยังไม่เคยมีประสบการณ์ ก่อนว่าสีแดงเป็นอย่างไรก็จำเป็นต้องอาศัยผู้รู้แนะนำช่วยตัดสินใจ เมื่อเด็กได้พบสิ่งที่มีสีแดงก็

จะใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนพิจารณา และตัดสินใจได้ ดังนั้น ลำดับขั้นของการอ่านตามพื้นฐานทฤษฎีจึงแบ่งเป็น 3 ขั้น ดังแผนภาพที่ 1

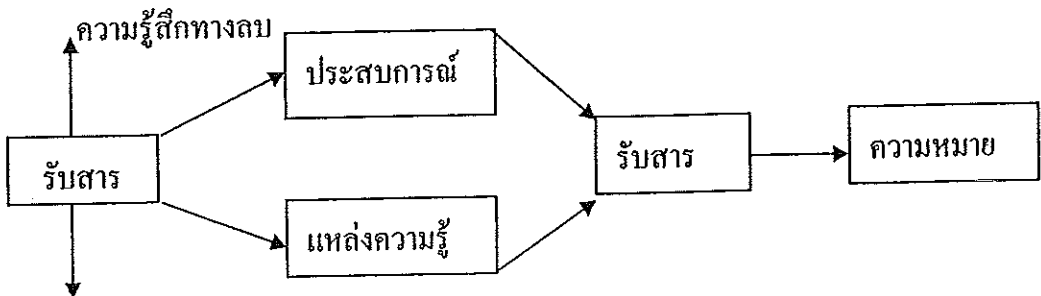
แผนภาพที่ 1 แสดงลำดับขั้นของการอ่านตามทฤษฎีของทรอบาสโซ่ (Trabasso)

1.1.1 การรับสาร โดยใช้สายตารับรู้

1.1.2 การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริงและภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับการแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่รู้จัก ผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2-3 ครั้ง จนกว่าจะตัดสินใจว่าจะอะไรคือคำตอบที่แท้จริง

1.1.3 คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม หรือโดยอาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยตัดสินใจนั้น ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

1.2 ทฤษฎีของเซตและคลาร์ก (Chase and Clark) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอนของการอ่าน ดังแผนภาพที่ 2

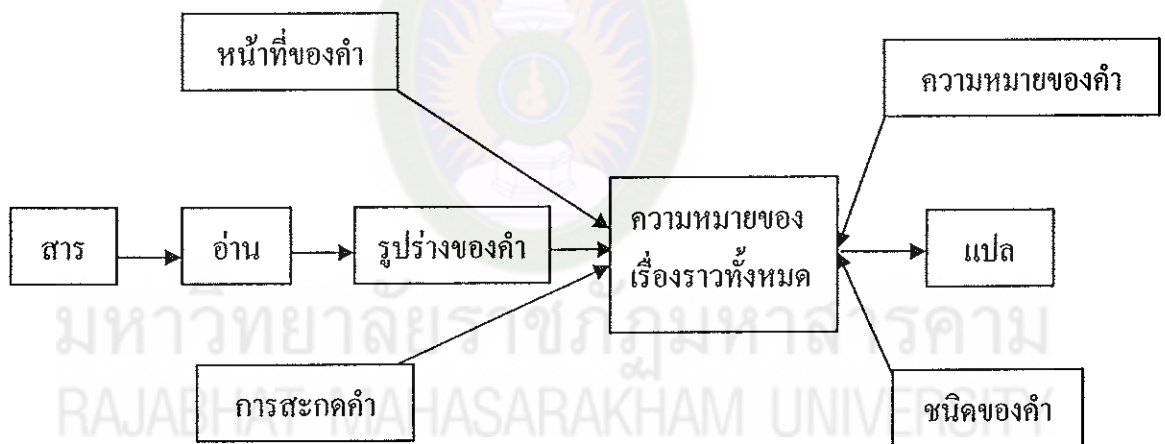
แผนภาพที่ 2 แสดงลำดับขั้นของการอ่านตามทฤษฎีของเซตและคลาร์ก (Chase and Clark)

1.2.1 ผู้อ่านจะได้รับสารแล้วทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของจริง และภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่มีสมาธิ ก็จะใช้วิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น

1.2.2 สารที่ให้ความรู้สึกในทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนาน หมายความว่าเมื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ความรู้ในทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บ จะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้สึกในทางลบ

1.2.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและความหมายของคำจะได้รับ การบันทึกไว้ในสมอง

1.3 ทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อน แต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำการอ่านไม่สมบูรณ์ ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงลำดับขั้นของการอ่านตามทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart)

ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสารโดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จัก เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำและชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแปลความหมายของสารได้ หลักสำคัญของทฤษฎีนี้มีอยู่ 4 ประการ คือ

1.3.1 การที่ผู้อ่านจะรับรู้ว่าคำนั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงในประโยคเดียวกันหรือในข้อความใกล้เคียงกันว่าคำนั้นทำหน้าที่อย่างไร

1.3.2 การที่ผู้อ่านจะรับรู้ความหมายของคำขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำที่ใกล้เคียง อาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาหลังก็ได้จะเป็นแนวทางชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้เร็วขึ้น

1.3.3 การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคำนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ ให้ผู้อ่านเข้าใจ

1.3.4 การที่ผู้อ่านจะแปลความหมายของคำขึ้นอยู่กับกรณีย์ของคำบางคำ อาจจะได้เห็นว่า ทฤษฎีเหล่านี้เน้นความสัมพันธ์ของคำ ประโยค และข้อความ ผู้อ่านจะต้องรู้จักความหมายของคำ ชนิด หน้าที่ รูปร่าง และสะกดได้ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของเรื่องราวทั้งหมด นักการศึกษาได้ชี้ให้เห็นการทำงานของกระบวนการอ่านซึ่งคล้ายกับระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่แท้จริงเป็นการแยกให้เห็นว่าสมองจะต้องมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง เป็นการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับสมองของผู้อ่านนั่นเอง

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนั้นจะต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา ฯลฯ การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ ดาเวส (Dawes) และเฟรเดอริเคน (Frederiken) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ทฤษฎีของดาเวส (Dawes) กล่าวว่า ข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไข ปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่านในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือความเกี่ยวข้องของความหมายในแต่ละประโยคนั้นเอง แม้บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่ได้เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน หากผู้อ่านพยายามตีความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้ เช่น

ประโยคที่ 1 ผู้ชายทุกคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน

ประโยคที่ 2 ผู้หญิงบางคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน

จากทั้งสองประโยคทำให้ผู้อ่านรู้ว่าในกลุ่มคนที่ผู้เขียนกล่าวนี้มีผู้ชายและผู้หญิง และผู้ชายทุกคน ที่อยู่ในกลุ่มนี้สวมกางเกงสีน้ำเงิน ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้หญิงบางคนที่อยู่ในกลุ่มนี้สวมกางเกงสีน้ำเงิน ดังนั้น ประโยคที่ 1 จึงจะเป็นประโยคนำให้กับประโยคที่ 2 และอาจกล่าวได้ว่า ประโยคที่ 2 เป็นประโยคสรุป ผู้อ่านจะรู้ว่าความหมายที่คล้ายกันของ

ประโยคที่ 1 และ 2 คือการที่ผู้ชายและผู้หญิงสวมกางเกงสีน้ำเงิน ส่วนข้อต่างกันก็คือ ผู้ชายทุกคนกับผู้หญิงบางคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน ดาเวส (Dawes) เชื่อว่า ผู้อ่านจะเห็นข้อต่างและคล้ายกันของความหมายในประโยคที่อ่าน คือ การที่ประโยคเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก สำหรับประโยคที่มีได้รับการปรับปรุงแก้ไข ผู้อ่านอ่านแล้วไม่สามารถจะแยกได้ว่าอะไรเหมือนกันและต่างกัน ข้อความที่มีลักษณะเช่นนี้ ถือว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงลบ

2.2 ทฤษฎีของเฟรเดอริเคน (Frederiken) ทฤษฎีนี้ได้นำโครงสร้างทางหลักภาษาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจในการอ่าน กล่าวคือ ผู้อ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยงโดยอาศัยวิธีการทางหลักภาษา ซึ่งโครงสร้างของประโยคประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และ ส่วนขยาย

ถ้าผู้อ่านเข้าใจโครงสร้างทางหลักภาษาก็จะเข้าใจความหมายของประโยค ทฤษฎีนี้ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่องที่ผู้อ่านมักจะพบเป็นส่วนมากมีดังนี้

1. แนวคิดของเนื้อเรื่องที่อ่าน เป็นแนวคิดรวมตลอดเนื้อเรื่อง
2. แนวคิดย่อย ๆ ของเนื้อเรื่องจะมีความสัมพันธ์กัน และเมื่อนำมารวมกันแล้ว ก็สามารถสรุปเป็นแนวคิดของเนื้อเรื่องทั้งหมดได้

3. ข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในท้ายบท
4. บทสรุปผลรวมของแนวคิดแต่ละบท หากเนื้อเรื่องมีหลายตอน เพื่อมิให้ผู้อ่านสับสน ผู้เขียนจึงมักจะมิบทสรุปไว้ตอนท้ายของบทด้วย

นอกจากนั้นเฟรเดอริเคน (Frederiken) ยังได้กล่าวต่อไปว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่คล้ายกับโปรแกรมของเครื่องคิดเลข เมื่อใส่สารเข้าไปในโปรแกรมแล้ว จำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์จากผู้อ่านว่าถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านมาเปรียบเทียบหรือตัดสินใจ เมื่อได้รับการพิสูจน์แล้วจึงทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขด้วยการเก็บส่วนที่เป็นความรู้ไว้ในสมอง ส่วนที่ไม่จำเป็นก็ต้องทิ้งไป ความรู้ที่เก็บไว้นั้นจะได้รับการนำมาใช้เมื่อถึงเวลาจำเป็น

บันลือ พฤษะวัน (2530 : 16-17) ได้กล่าวถึงการอ่านของเด็กไว้ 3 ทาง คือ เด็กเรียนอ่านโดยอาศัยตาสังเกตภาพที่สัมพันธ์กับคำ ภาพที่แสดงอาการเคลื่อนไหวสัมพันธ์ประโยค การเรียนด้วยวิธีนี้อาศัยภาพเป็นเครื่องช่วยอ่าน ซึ่งเด็กจะสามารถ

อ่านเรื่องราว โดยอาศัยสถานการณ์ของภาพเป็นเครื่องบอกความเป็นไปของเรื่องเด็กเรียนอ่าน โดยใช้เสียงพาไป ใช้หูวิเคราะห์เสียงผสมเสียงอ่านการอ่านแบบนี้อาศัยหูวิเคราะห์ผสมเสียงอ่านคำแล้วอ่านออกเสียงตามไป

เด็กเรียน โดยอาศัยการจำรูปคำ การจำโครงร่างหยาดภายนอก ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายชัดเจน เด็กจะระลึกถึงประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องช่วยแปลความหมายและการแปลความหมายของประโยค โดยเข้าใจรูปของประโยค จะเข้าใจได้ดีกว่าจำเฉพาะคำเด็กสนใจอ่านเรื่องราวมากกว่าการอ่านเป็นคำ ซึ่งมีความหมายน้อยไม่เด่นชัด และคำบางคำยังมีหลายความหมายจึงต้องจำรูปคำในลักษณะการใช้ประโยค ซึ่งสามารถทำความเข้าใจความหมายได้เด่นชัดเป็นการเรียนอ่านทางสมอง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการอ่านที่กล่าวมาข้างต้น เป็นทฤษฎีการอ่านที่เน้นการจัดลำดับข้อความ เน้นวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อความ รวมทั้งทฤษฎีการอ่านที่เน้นพฤติกรรม เน้นความรู้ ความเข้าใจ และเน้นทฤษฎีพัฒนาการ ตลอดจนวิธีการเรียนอ่านของเด็กซึ่งมีอยู่ 3 ทาง คือ การสังเกตภาพที่สัมพันธ์กับคำ อ่านโดยใช้เสียงพาไป การจำรูปคำ ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

หนังสือส่งเสริมการอ่าน

1. ความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาซูยี (2537 : 19-20) ได้ให้ความหมายของหนังสือประเภทต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. หนังสืออ่านนอกเวลา (External Reading) หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียนสำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมการเรียนเกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร

2. หนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplementary Reading) คือ หนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เดิมเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

3. หนังสืออุเทศ (Reference Book) คือ หนังสือที่ใช้สำหรับค้นคว้า อ้างอิง เกี่ยวกับการเรียนในหมวดวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหลายวิชาด้วยกัน โดยมีการเรียบเรียงเป็นเชิง วิชาการหนังสือประเภทนี้บางครั้งเรียกหนังสืออ้างอิง

4. หนังสือส่งเสริมการอ่าน (Children's Book) คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมี วัตถุประสงค์เน้นไปในทางส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือ สารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ มีสาระและประโยชน์

สำลี รักสุทธี (2544 ก : 58) กล่าวว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่ มุ่งเน้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านไปในตัว โดยมีเนื้อหาสาระที่ไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมและ ศีลธรรมอันดีงามของสังคม เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญาและ บันเทิง ซึ่งอาจเป็นหนังสือเรื่องสั้น ๆ นิทาน ตำนาน วรรณกรรมเยาวชน เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 1) ได้ให้คำจำกัดความของหนังสือส่งเสริมการ อ่านว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่ส่งเสริมให้มีทักษะในการอ่านภาษาไทย และมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น มีคติอันเป็นประโยชน์ตามวัยของผู้เรียน

ถวัลย์ มาศจรัส และพรพรด เจนสุวรรณ (2551 : 42) ให้ความหมายว่า หนังสือ ส่งเสริมการอ่าน หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นมีจุดประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะใน การอ่านและมีนิสัยรักการอ่านยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือประเภทสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และสารประโยชน์

จากความหมายของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หนังสือ ส่งเสริมการอ่านเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่นอกเหนือไปจากหนังสือเรียน มุ่งเน้นการ ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน และช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการ เรียนรู้ โดยมีเนื้อหาสาระไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดีงามของสังคม

2. วัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็น หนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทหนึ่งที่สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน นอกเหนือไปจากหนังสือเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น ดังที่ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ (2523 : 1-2) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้เด็ก ได้รับความรู้
2. เพื่อช่วยให้เด็ก ได้รับความบันเทิง

3. เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อให้เด็กเกิดทัศนคติหรือค่านิยมที่ดี
5. เพื่อให้เด็กเกิดนิสัยรักการอ่าน
6. เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษา
7. เพื่อทดแทนสิ่งที่เด็กไม่มี หรือบกพร่องไป

ถวัลย์ มาศจรัส (2538 : 24) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน ไว้ดังนี้

1. เพื่อตอบสนองจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)
  2. เพื่อตอบสนองจุดประสงค์กลุ่มทักษะภาษาไทย ข้อ 4 ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ
  3. เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน
  4. เพื่อใช้ประกอบการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม
  5. เพื่อเสริมทักษะในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก
- สมลักษณ์ ภาพันธ์ (2547 : 9) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า
  1. ช่วย让孩子ได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการของเด็ก
  2. ช่วยกระตุ้นให้คิดและเกิดความคิดสร้างสรรค์
  3. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม
  4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างที่ดีที่พึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็ก
  5. ช่วย让孩子เลือกหนังสืออ่าน อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่านตลอดชีวิต ใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้
  6. ช่วยทดแทนความรู้ที่ขาดหายไป
  7. ช่วย让孩子ได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย ป้องกันไม่ให้เด็กสนใจเรื่องของผู้ใหญ่อันจะเป็นสิ่งชักนำให้เด็กในสิ่งที่ไม่ต้องการ

สรุปได้ว่า การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านมีวัตถุประสงค์ คือ มุ่งเน้นที่จะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียนและทำให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เสริมสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้

3. ความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

จินตนา ไบกาซูยี (2537 : 27-28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการ ของวัยเด็ก
2. ช่วยสร้างความคิดคำนึงและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
3. ช่วยพัฒนาการความรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญตามวัย
4. ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงปรารถนาให้เกิดแก่เด็ก
5. ช่วยให้เด็กรู้จักหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง เกิดนิสัยรักการอ่านและนิสัยรักการอ่านดำรงอยู่ตลอดไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กในอนาคต ในแง่ที่รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้
6. ช่วยทดแทนความรู้ที่เด็กขาดหายไป
7. ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย

อภิวรรณ วีระสมิทธิ (2544 : 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก ดังนี้

1. หนังสือเป็นเครื่องช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการอ่านหนังสือทำให้เด็กได้มีความรู้กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ ฉลาดรอบรู้ มีไหวพริบปัญญาไหวพริบดี
2. หนังสือเป็นอาหารสมองที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านสติปัญญาและอารมณ์ดีขึ้น
3. หนังสือเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนสิ่งที่เด็กขาด เช่น ความรู้สึก ว่าเหงา มีปมด้อย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดและได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

สรุปได้ว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญสำหรับเด็กมากเพราะเป็นการส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาการใช้ภาษาของเด็ก ฝึกให้เด็กอ่านหนังสือตามความสนใจและยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. ประเภทของการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่าน (หนังสือเด็ก) นั้น นักวิชาการหลายท่าน ได้แบ่งไว้หลายลักษณะ ได้แก่ แบ่งโดยยี่ฉวีวิธีเขียนเป็นหลัก แบ่งโดยยี่ฉวีรูปแบบของหนังสือเป็นหลัก แบ่งโดยยี่ฉวีวัยของเด็กเป็นหลักซึ่งวินัย รอดจ่าย (2534 : 9) ได้แบ่งประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทบันเทิงคดี คือ หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก เขียนได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง แบ่งออกได้ดังนี้

- 1.1 นิทาน
- 1.2 นวนิยาย
- 1.3 เรื่องสั้น
- 1.4 เรื่องแปล
- 1.5 การ์ตูน

2. ประเภทสารคดี คือ หนังสือที่ให้ความรู้แก่เด็ก แบ่งออกได้ดังนี้

- 2.1 สารคดีทั่วไป
- 2.2 สารคดีชีวประวัติ
- 2.3 สารคดีท่องเที่ยว

3. ประเภทร้อยกรอง คือ หนังสือประเภทบันเทิงคดีอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แบ่งออกได้ดังนี้

- 3.1 ร้อยกรองสำหรับเด็ก แบ่งออกได้ดังนี้
  - 3.1.1 เพลงกล่อมเด็ก
  - 3.1.2 เพลงปลอบเด็ก
- 3.2 ร้อยกรองสำหรับเด็กรุ่นเยาว์ ยังแบ่งออกได้
  - 3.2.1 เพลงประกอบการเล่นของเด็ก
  - 3.2.2 ปริศนาคำทาย
  - 3.2.3 บทกลอนสอนใจวัยรุ่น

สรุปได้ว่า ประเภทของหนังสือส่งเสริมการอ่านส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มุ่งเสนอความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และโดยทั่วไปแล้วหนังสือหนึ่งเล่มมักจะเสนอเนื้อหามากกว่ารูปแบบเดียว

5. ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดี

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 61) กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือส่งเสริมการอ่าน มี 4 ประการ คือ

1. คุณภาพด้านการพิมพ์ สามารถพิมพ์ตัวอักษร ภาพประกอบ ได้ชัดเจน มีสีสวยงาม ดึงดูดความสนใจเด็ก
2. คุณภาพการจัดหน้าและรูปเล่ม จัดให้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาเด็ก หน้าหนังสือดูโปร่งตา การใช้ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. คุณภาพทางศิลปะ ควรเขียนโดยให้อารมณ์แก่ผู้อ่าน เขียนอย่างประณีต สีสันต้องเหมาะสม
4. คุณภาพในการเขียนเรื่อง หรือผู้เขียนต้องมีความสามารถในการผูกเรื่อง ให้สนุก ใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ

จินตนา ไบกาซูยี (2542 : 85-95) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดี มีดังนี้

1. ไม่สอนโดยตรง อย่าให้เด็กเข้าใจว่าเด็กกำลังถูกสอน
2. จุดประสงค์ของเรื่องชัดเจน ต้องการให้เด็กรู้อะไร ต้องให้ชัดเจน
3. คุณค่าของเรื่องต้องมีแก่น ความคิดรวบยอดที่ดี
4. เนื้อเรื่องที่ดีชวนอ่าน ให้คิดสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน
5. รสของเนื้อหา อาจรักขม เปรี้ยว หวาน ชื่นบาน ตามรสนิยมความชอบของเด็ก
6. ตัวละคร ต้องมีการเคลื่อนไหว อุปนิสัยใจคอดี
7. การตั้งชื่อเรื่อง ให้สะดุดตา สะดุดใจ สร้างความสนใจ สะเทือนใจ
8. การสร้างฉาก ต้องเป็นฉากสมจริง เป็นไปได้ สร้างความสนใจ สะเทือนใจ
9. ยุคสมัยหรือกาลเวลาที่เกิดขึ้นต้องให้สอดคล้องกับฉาก ตัวละคร
10. กลวิธีการเขียนเพื่อเสนอเนื้อหา อาจเขียนบรรยายได้หลายรูปแบบ แล้วแต่ผู้เขียนแต่ละคน

11. การเขียนเรื่องความรู้ ควรให้ข้อเท็จจริง ข้อมูลจริงควรเขียนให้

สนุกสนาน

12. มีโครงเรื่องที่ดี ไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย เดินเรื่องต่อเนื่อง เคลื่อนไหว

ชัดเจน

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีจะต้องดีพร้อมทั้งรูปเล่ม เนื้อหา และภาพประกอบ ซึ่งจัดทำได้โดยไม่ยากนัก หนังสือสำหรับเด็กจะมีคุณค่าและประโยชน์ต่อเด็กจะต้องเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้ ควบคู่ไปกับคุณธรรม

6. การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การสร้างหนังสือสำหรับเด็กเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียด รอบคอบ ความรู้ ความเข้าใจ เพราะจะทำให้ได้หนังสือที่ดีมีคุณภาพตรงตามจุดหมายของผู้ผลิตและผู้อ่าน มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาชุยี่ (2542 : 48-53) กล่าวถึงการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นแรก

1.1 เขียนประเภทของหนังสือให้ชัดเจนว่าจะเขียนรูปใด

1.2 เขียนแก่นเรื่อง (Theme) อย่างชัดเจนเพียงเรื่องเดียวและเขียน

วัตถุประสงค์หรือแนวคิดหลักของเรื่อง

1.3 เขียนโครงสร้างเนื้อหาสำหรับหนังสือและสารคดีหรือหนังสือแนววิชาการ

1.4 เขียนโครงเรื่อง (Plot) อย่างคร่าว ๆ

1.5 เขียนโครงเรื่องย่อ ๆ ลงในกระดาษแล้วอ่านทบทวนดูโครงเรื่องให้

ถูกใจผู้เขียน

1.6 กำหนดวิธีเขียนบทนำ การดำเนินเรื่องและการจบเรื่อง

1.7 สร้างตัวละครและอุปนิสัยให้ชัดเจน โดยเฉพาะตัวละครเอก

1.8 สร้างรายละเอียดของฉาก ซึ่งได้แก่สถานที่เรื่องเกิดขึ้น ยุคสมัย

การแต่งกาย

1.9 ทบทวนว่าเรื่องสนุก น่าสนใจหรือไม่โดยเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง 2-3 คน

เพื่อดูว่าเด็กสนใจหรือไม่

1.10 ตรวจสอบแก่นเรื่องแทรกหรือทัศนคติคุณธรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนต้องแอบแฝงอยู่ในเรื่องอย่างแนบเนียน

1.11 สำนวนวลีตัวละคร มีการเคลื่อนไหวสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือไม่

1.12 กำหนดความยาวของเรื่อง จะใช้ประมาณกี่หน้า

2. ขั้นที่สอง

ลงมือเขียนอย่างละเอียด แล้วทบทวนดูว่าชื่อเรื่องเหมาะกับเรื่องหรือไม่ สำนวนภาษาปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัย แล้วเขียนเรื่องด้วยลายมือที่อ่านง่ายจากนั้นนำไปให้เพื่อนอ่านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและปรับปรุงจนเป็นที่พอใจ

3. ขั้นที่สาม

3.1 ลงมือเขียน (หรือพิมพ์ใส่กระดาษ)

3.2 ต้นฉบับเรื่องที่เป็นการ์ตูน จะต้องจัดทำสคริปต์ตัวละคร (Script) ทำคำพูดได้ตอบและคำบรรยายเรื่องจะใช้ประมาณกี่หน้า

3.3 จัดทำต้นฉบับ ซึ่งเป็นรูปเล่มจำลองกำหนดรายละเอียดของภาพเนื้อเรื่องแต่ละหน้า

3.4 อ่านทบทวนต้นฉบับ ตรวจสอบความเรียบร้อยทุกอย่าง โดยเฉพาะตัวสะกดและวรรคตอน

3.5 จัดส่งต้นฉบับไปยังบรรณาธิการ เพื่อจัดพิมพ์

ฉัตรชัย มาศจรัส (2538 : 45) ได้แนะนำขั้นตอนและเทคนิคการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. ใช้ภาษาเรียบง่าย ภาษาที่เรียบง่ายเป็นภาษาที่มีเสน่ห์ การเขียนหนังสือด้วยถ้อยคำสั้น ๆ เป็นสิ่งที่ผู้อ่านต้องการมากที่สุด เพราะอ่านแล้วไม่ต้องคิดให้เสียเวลา อีกว่าคำพูดประโยคนั้นหมายถึงอะไร

2. ควรบอกเล่าประเด็นของเรื่องด้วยความกระชับ และไม่เบื้อที่จะต้องเพียรเขียนอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อ่านเข้าใจด้วยถ้อยคำกระชับ ง่าย ๆ สั้น ๆ

3. เขียนให้อ่านง่าย ต้องพิจารณาเนื้อหาที่จะต้องนำมาเสนอเสียก่อน ต้องเสนอแนวคิดอย่างชัดเจนและต้องมั่นใจการเรียงร้อยถ้อยคำออกมานั้นจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกับผู้เขียนที่ต้องการจะบอกถึงจะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

4. คิดก่อนเขียน จัดระบบความคิดเสียก่อน ลำดับเนื้อหาไว้เป็นขั้นตอนให้สอดคล้องประสานทอดรับอย่างมีจังหวะ ทั้งด้วยเหตุ ด้วยผล สำนวนภาษาน่าอ่าน น่าติดตาม

5. เขียนให้ตรงเป้าหมายที่ตั้งไว้
6. ใช้คำคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน โดยเลือกสรรคำที่สุภาพ
7. เขียนประโยคให้กระชับ ใช้คำน้อย ความหมายกว้าง
8. เขียนหนังสือต้องมีเว้นวรรค
9. ปรับแก้สำนวนก่อนเผยแพร่
10. ตั้งย่อหน้าแต่ละหน้าให้มีความหมาย

สรุปได้ว่าการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่หนึ่ง เขียนประเภทของหนังสือ เขียนแก่นเรื่อง (Theme) ให้ชัดเจน เขียนโครงสร้างของเนื้อหาและเขียน โครงเรื่องย่อ ๆ กำหนดวิธีเขียน ตัวละคร และกำหนด ความยาวของเรื่อง
2. ขั้นที่สอง ลงมือเขียนอย่างละเอียด แล้วนำไปให้เพื่อนหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่ออ่านทบทวนสำนวนภาษาและความเหมาะสมระหว่างของ วัยผู้เรียนกับหนังสือที่เขียน
3. ขั้นที่สาม จัดทำต้นฉบับเป็นรูปเล่ม กำหนดรายละเอียดของภาพ เนื้อเรื่อง แต่ละหน้าและจัดพิมพ์

7. การประเมินคุณค่าของหนังสือส่งเสริมการอ่าน

การจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีสำหรับเด็กนั้นจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัย รักการอ่านและเด็กอ่านด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินได้รับความรู้ด้วย ดังนั้น ในการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ดีสำหรับเด็กนั้นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ดังที่สัทธรรม (2536 : 184-185) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรพิจารณาในการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม
  - 1.1 ปก
  - 1.2 รูปเล่มในภาพรวม
  - 1.3 คุณภาพวัสดุ
  - 1.4 ขนาดตัวอักษร
  - 1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า
  - 1.6 ศิลปะการจัดหน้า
2. ภาพประกอบ

- 2.1 ความชัดเจน
- 2.2 ลักษณะความสมจริง
- 2.3 ขนาด
- 2.4 จำนวนภาพ
- 2.5 ความเหมาะสม
- 2.6 คำอธิบายประกอบภาพ
3. เนื้อหา
  - 3.1 วิธีการเสนอเรื่อง
  - 3.2 ความสอดคล้องกับหลักสูตร
  - 3.3 การเรียงลำดับความยากง่าย
  - 3.4 เอกภาพและความกลมกลืนของหนังสือ
  - 3.5 การเน้นสาระสำคัญ
  - 3.6 ความถูกต้องตรงกับเหตุการณ์
  - 3.7 กิจกรรมเสนอแนะ
  - 3.8 ภาคผนวกท้ายบท
4. การใช้ภาษา
  - 4.1 ความถูกต้องตรงตามหลักภาษา
  - 4.2 ความชัดเจนของข้อความ
  - 4.3 ความเหมาะสมของการใช้ศัพท์
  - 4.4 เครื่องหมายวรรคตอน

จากหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพของหนังสือสำหรับเด็กที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ดังนี้

1. โครงเรื่องต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหนังสือ โดยมีโครงเรื่องติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน
2. แก่นของเรื่อง แนวคิดของเรื่อง ไม่ควรเป็นเรื่องลึกซึ้งหรือซับซ้อนเกินไป ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันตามประสบการณ์ของเด็ก
3. จาก ฉากของเรื่องจะต้องชัดเจน เชื่อถือได้ และตรงกับความเป็นจริงและควรเป็นบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคยช่วยเสริมประสบการณ์ให้เด็ก

4. ตัวละคร ในเรื่องไม่ควรมีตัวละครมากเกินไป แต่ตัวละครต้องให้สมจริง น่าเชื่อถือมีพฤติกรรมสมเหตุสมผลและเป็นไปตามธรรมชาติของคนจริง ๆ

5. แนวการเขียนเรื่อง ควรเป็นเรื่องที่ง่ายเหมาะแก่การทำความเข้าใจเรื่องของเด็ก การเขียนควรใช้ภาษาง่าย ๆ ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของเด็ก การบรรยายเหตุการณ์ ต้องใช้ภาษากระทัดรัด

6. รูปเล่ม ควรมีขนาดเหมาะสมมือ สะดวกในการหยิบถือของเด็ก ความหนาของหนังสือเหมาะสมกับวัย ภาพประกอบควรเป็นภาพสีและมีความสมจริง ชัดเจน ที่สำคัญภาพต้องตรงกับเนื้อเรื่องด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 1) ให้ความหมายของแผนการจัดการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแนวการดำเนินการ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียน และการวัดและการประเมินผล

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด แผนการจัดการเรียนรู้มีระดับ ได้แก่ ระดับหน่วยการเรียน (Unit Plan) และระดับบทเรียน (Lesson Plan)

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องสามารถตอบคำถามได้ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะให้นักเรียน
บรรลุผล ตามจุดประสงค์
3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรม
4. จะใช้สื่อ/อุปกรณ์อะไรจึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์
5. ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

กรมวิชาการ (2546 ก : ข) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนซึ่งครูจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อ การเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ แผนการวัดผลประเมินผล โดยการวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา หรือหน่วยการเรียนรู้ซึ่งยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่กำหนด อันสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการเตรียมการสอนหรือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ และจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์จะ ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านใด (สติปัญญา/เจตคติ/ทักษะ) จะจัดกิจกรรมการเรียน การสอน วิธีใด ใช้สื่อการสอนหรือแหล่งเรียนรู้ใดและจะประเมินผลอย่างไร

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนการหรือ โครงสร้าง ที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการปฏิบัติการสอนในวิชาหนึ่ง เป็นการ เตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นหัวใจของการนำ ผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดว่าจะต้องเลือกใช้กิจกรรม กระบวนการเรียนการสอน ลักษณะใด จึงสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แผนการ จัดการเรียนรู้ จึงมีความสำคัญดังต่อไปนี้

วัชรภรณ์ กองมณี (2546 : 36) กล่าวว่า แผนการสอนมีความสำคัญต่อการจัด การเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายในการสอนแต่ละครั้ง เนื่องจากการเตรียมการสอนที่

จัดไว้อย่างมีระบบ และมีขั้นตอนจึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีข้อบกพร่องหรือเกิดปัญหาน้อย ผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนได้ง่าย

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด ที่เอื้อและตอบสนองต่อความต้องการความรู้ความสามารถของนักเรียน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจ

3. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง และหลาย ๆ วิธีการก่อนที่จะมีการใช้แผนควรจะมีการประเมินผู้เรียนเสียก่อน เพื่อให้เป็นข้อมูลในการเลือกวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ไปสู่พฤติกรรมที่คาดหวัง และควรมีรายละเอียดชัดเจนที่กล่าวถึงกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติ บทบาทของครู การใช้สื่อ การวัดผล จนผู้อ่านมองเห็นพฤติกรรมจริง ๆ ในห้องเรียนได้อย่างสมบูรณ์ จึงจะถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี และไม่จำเป็นต้องบันทึกการสอนอีกก็ได้เพราะแผนการสอนที่ชัดเจน ใช้แทนบันทึกการสอนได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 18) กล่าวถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมในแผนการสอน
2. เป็นแผนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำตอบเอง หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากการเป็นผู้สอน หรือผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนเป็นคนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

3. เป็นแผนการสอนที่เน้นกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำไปใช้ได้จริง

4. เป็นแบบแผนที่ส่งเสริมและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น
สิริพร ทิพย์คง (2546 : 123) กล่าวถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดีว่า จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี ดังนั้น ผู้สอนจึงควรทราบถึงลักษณะของแผนการสอนที่ดีซึ่งมีดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตรและแนวการสอน
2. นำไปใช้สอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ

3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด
 4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายเข้าใจได้ตรงกัน
 5. มีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้สอนได้
 6. ทุกหัวข้อในแผนการสอนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน
 7. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด
 โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการไปตามความมุ่งหมาย

8. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จ ด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
 สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 59) กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้น ๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือด้านใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน และนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุนโยบายของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไร จึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่อ อุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้อะไรช่วยบ้าง และจะใช้อย่างไร)
4. กำหนดวิธีวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัด และประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้)
5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่ สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้)
6. มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่
7. แปลความได้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกัน เขียนให้อ่านเข้าใจง่าย กรณีมีการสอนแทนหรือเผยแพร่ ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจ และใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

8. มีการบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะสะท้อนให้เห็นการบูรณาการ แบบองค์รวมของเนื้อหาสาระความรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ในชีวิตจริงกับ การเรียนในเรื่องต่อไป

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้แนวทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจนทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การใช้ สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติ ได้คิด ได้แก้ปัญหา และได้เกิดทักษะกระบวนการ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือผู้สอนที่จะเลือกใช้รูปแบบที่คิดว่ามีความเหมาะสมและสะดวกต่อการนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันทั่วไปมี 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. 2549 : 60-62)

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

แผนการจัดการเรียนการสอนชนิดนี้จะเป็นการเรียนรายละเอียดของ องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ โดยใช้ความเรียง

ตัวอย่างรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ.....
2. จุดประสงค์การเรียนรู้.....
3. จุดประสงค์ปลายทาง.....
4. จุดประสงค์นำทาง
  - 4.1.....
  - 4.2.....
  - 4.3.....
5. เนื้อหาสาระ.....
6. สื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน .....
7. กิจกรรมการเรียนการสอน.....
8. การวัดและประเมินผล.....
9. กิจกรรมเสนอแนะ.....
10. บันทึกผลหลังสอน
  - 10.1 ผลการสอน.....
  - 10.2 ปัญหา / อุปสรรค.....
  - 10.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข.....

ลงชื่อ.....

ผู้สอน

.....

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

เขียนโดยใช้ประเด็นสำคัญที่องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้กำกับ
และบรรจุองค์ประกอบสำคัญเหล่านั้นลงไปตามตารางเกือบทั้งหมด

ตัวอย่างรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	กระบวนการ	สื่อ/อุปกรณ์	การวัด ประเมินผล
จุดประสงค์การเรียนรู้ :					
.....	.....	.....	.....	.....	.....
จุดประสงค์ปลายทาง :					
.....	.....	.....	.....	.....	.....
จุดประสงค์นำทาง :					
.....	.....	.....	.....	.....	.....

3. แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดมากขึ้น การลำดับกิจกรรม การเรียน การสอน แยกเป็นกิจกรรมที่ครูปฏิบัติและสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกัน

ตัวอย่างรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....

เรื่อง.....ระยะเวลา.....ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ.....
2. จุดประสงค์การเรียนรู้.....
3. จุดประสงค์ปลายทาง.....
4. จุดประสงค์นำทาง
  - 4.1.....
  - 4.2.....
  - 4.3.....
5. เนื้อหาสาระ.....
6. สื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน.....
7. กิจกรรมการเรียนการสอน.....

ขั้นตอนจุดประสงค์นำทาง	กิจกรรมการเรียนการสอน		วิธีวัดผลระหว่างเรียน
	ครู	นักเรียน	

8. การวัดและประเมินผล.....
9. กิจกรรมเสนอแนะ.....
10. บันทึกผลหลังสอน
  - 10.1 ผลการสอน.....
  - 10.2 ปัญหา / อุปสรรค.....
  - 10.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข.....

ลงชื่อ ..... ผู้สอน

5. ข้อควรคำนึงถึงในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ลำลี รักสุทธิ (2544 ก : 83) กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีว่า ควรยึดหลักการเขียน ดังนี้ คือ ภาษาเข้าใจง่าย และสามารถสื่อได้ตรงกัน ไม่ว่าใครใช้สอนก็เข้าใจตรงกัน การเขียนแผนการสอนที่ดีนั้นควรเขียนให้ครอบคลุมเนื้อหา นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นผู้แนะนำเท่านั้น และข้อที่ควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่ง คือ แบบเรียนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ใด ๆ ไม่ใช่คัมภีร์ หรือกฎหมายที่ครูจะต้องปฏิบัติตามไปเสียหมด แต่จะต้องนำไปพิจารณาถึงความเหมาะสมแก่กาลเทศะ บุคคล โอกาส และสถานที่ จึงจะนับว่าเป็นครูที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นลักษณะรูปแบบใดจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ที่สำคัญ

1. เขียนให้ชัดเจนและแจ่มแจ้งในทุกหัวข้อ เพื่อให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่าน มีรายละเอียดพอสมควร ไม่ย่อมนย่อมากเกินไป
2. ใช้ภาษาเขียนที่สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกัน เป็นประโยคที่ได้ใจความ ไม่ยืดเยื้อเยิ่นเย้อ และไม่ใช่วรรณคดี
3. เขียนทุกหัวข้อหรือทุกช่องให้สอดคล้องกัน เช่น
  - 3.1 สาระสำคัญต้องสอดคล้องกับเนื้อหา
  - 3.2 จุดประสงค์จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม การวัดผล
  - 3.3 สื่อการเรียนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการวัดผล
4. เขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนในการสอนก่อน - หลังในทุกหัวข้อ
5. เขียนทุกหัวข้อให้ถูกต้อง เช่น จุดประสงค์ต้องเขียนให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. จัดเนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้
7. คิดกิจกรรมให้น่าสนใจอยู่เสมอ ไม่ควรใช้วิธีเดียวกันทุกครั้งที่สอน
8. เขียนให้เป็นระเบียบ ง่ายแก่การอ่าน และสะอาดชวนอ่าน
9. เขียนในสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงและสอนตามที่ได้วางแผนไว้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะแสดงถึงการเตรียมความพร้อมของครู ในการพัฒนาอาชีพของตนเองและพัฒนาด้านอาชีพอีกด้วยจึงจะเกิดประโยชน์กับตัวเด็กนักเรียนอย่างสูงสุด

6. ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเตรียมการสอนมีหลายรูปแบบ มิได้กำหนดแบบใดแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสะดวกในการใช้ หัวข้อหรือองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีดังนี้

เขมรัฐ โตไทยะ (2540 : 13-41) ได้เสนอรายละเอียดของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ว่า

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด หรือสรุปเนื้อหา สาระสำคัญหรือความคิดรวบยอด หมายถึง ความคิดความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยสรุปเป็นแก่นสารหรือเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อให้เป็นแนวทางหรือจุดเน้นของเรื่องที่เรียน ดังนั้น การเขียนสาระสำคัญควรเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ ให้สรุปเนื้อหา อ่านแล้วเข้าใจ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่มีหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

3. เนื้อหา หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน มี 2 ลักษณะคือ เนื้อหาหลัก และเนื้อหาย่อยหรือเนื้อหาโดยละเอียดกำหนดขึ้น โดยศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและต้องคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหา ความสัมพันธ์ของเนื้อหา ระดับผู้เรียน และเวลาเรียน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมระหว่างครูกับนักเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ และได้รับประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ คือ การให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ และปฏิบัติให้เห็นผลของการกระทำเป็นประสบการณ์ตรง ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

4.1 ขั้นนำ หรือการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมทบทวนความรู้เดิม เร้าความสนใจสู่การเรียนในบทเรียนใหม่

4.2 ขั้นสอน เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อสนองจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้

4.3 ขั้นสรุปหรือการสรุป เป็นการสรุปบทเรียนเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ผู้เรียน

5. ทักษะกระบวนการที่นักเรียนได้ฝึกกระบวนการเรียนการสอนสรุปได้เป็น 11 กระบวนการ คือ

5.1 ทักษะกระบวนการ 9 ประการ เป็นทักษะกระบวนการที่รวบรวมวิธีสอนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การสอนไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับขั้น

5.2 กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดมักใช้สอนคำนิยามศัพท์และแนวคิด

5.3 กระบวนการสร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการขั้นหนึ่งของทักษะกระบวนการ 9 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ เห็นความจำเป็น ความสำคัญของปัญหา

5.4 กระบวนการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ลงมือสัมผัสกับปัญหาด้วยตนเอง

5.5 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการทางปัญญา

5.6 กระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการหาคำตอบหรือปัญหา

5.7 กระบวนการกลุ่มฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน

5.8 กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยการสอนทักษะการคิดคำนวณ และการสอนทักษะการแก้ปัญหาโจทย์

5.9 กระบวนการสร้างเจตคติ เป็นการสร้างความรู้สึกรักที่พึงพอใจ ชื่นชม ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

5.10 กระบวนการสร้างค่านิยม เป็นการฝึกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ แยกแยะการกระทำที่ดีหรือไม่ดีได้

5.11 กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ

6. สื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สื่อการสอนมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

6.1 กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเรื่องที่จะเรียน

6.2 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการสังเกตและปฏิบัติจริง

6.3 ให้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน

6.4 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น

6.5 สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

6.6 สร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้

7. การวัดและประเมินผล การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบหลังจากการเรียนไปแล้วว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่คาดหวังหรือไม่เนื่องจากการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องทั้งการเรียนและการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีการประเมิน

เป็นระยะ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและวิธีสอน เพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

8. เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลเป็น กระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบพบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี คุณลักษณะ มีทักษะตามจุดมุ่งหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ดีต้องบอกวิธีการวัดผล เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การสนทนา เครื่องมือในการวัดผลประเมินผลมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต เป็นต้น

9. ภาคผนวก การเขียนภาคผนวกเป็นการจัดทำในส่วนที่เพิ่มเติมให้แผนการ จัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีความสมบูรณ์และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน ได้แก่ รายละเอียด เนื้อหาหรือใบความรู้ วิธีดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รูปภาพ บัตรคำ ข้อสอบ แผนภูมิ แผนที่ ใบงาน รายชื่อเอกสารอ้างอิง เพลง เป็นต้น ดังนั้น ครูผู้สอนรู้ว่าสิ่งที่ควรเพิ่มอะไรมาก หรือน้อยเพียงใดให้เหมาะสมที่สุด

10. ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาและข้อเสนอแนะหลังการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เป็นการสรุปผลจากการใช้แผนแต่ละ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยบันทึกข้อมูล สภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้สอน พฤติกรรม ของนักเรียน กิจกรรมต่อการเรียน เครื่องมือวัดและประเมินผล รวมทั้งระยะเวลาจัดกิจกรรมแต่ ละอย่างแนวทางการบันทึกผลการใช้แผนมี 2 ลักษณะคือ เขียนเป็นเรียงความ หรือเขียนเป็น ข้อ ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสิ่งที่ควรเพิ่มเติมแก้ไข เพื่อใช้เป็นแนวทางการ เขียนปัญหาและข้อเสนอแนะ

กรมวิชาการ (2544 : 49) กำหนดรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ว่าควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้
4. กระบวนการวัดและประเมินผล

ชัยฤทธิ์ สีลาเดช (2544 : 98-104) กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการสอนว่า เกิดจากความพยายามตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. สอนอะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่ออะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)

3. ด้วยสาระอะไร (โครงสร้างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการเรียนการสอน)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนการสอน)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร (วัดผล

ประเมินผล)

ดังนั้น เพื่อตอบคำถามดังกล่าว จึงกำหนดให้แผนการสอนมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. วิชา หน่วยที่สอนและสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การวัดผลประเมินผล

ลำลี รักสุทธิ (2544 ข : 81- 82) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในรายวิชาที่สอน เช่น ศึกษาโครงสร้างของวิชา สื่อการเรียนการสอน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น
2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กิจกรรม ซึ่งจะวิเคราะห์ได้จากคำอธิบายรายวิชา โดยให้มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้กับจุดประสงค์ของหลักสูตร
3. หาวิธีสอน กลวิธีสอนจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร ทักษะกระบวนการ และทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนทั้งประสานระหว่างประสบการณ์ และจินตนาการของผู้สอนเอง คงจะไม่มีวิธีสอนใดวิเศษสุดในโลก แต่วิธีการสอนที่จะเหมาะสมและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มากที่สุด จะต้องยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติให้ค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้รู้จักการวางแผนและฝึกทักษะเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้คิดเป็น และรู้ช่องทางในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดทำ/หาสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจะต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งอาจจะเป็นสื่อที่ใช้กันอยู่แล้วหรือสื่อที่คิดขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ต้องให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาด้วย

5. จัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผล เครื่องมือวัดผลประเมินผลจะต้องให้สอดคล้องกับหลักสูตรโดยเครื่องมือนั้นจะต้องวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนครอบคลุมถึงกระบวนการวางแผนของนักเรียน ทั้งจากสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองด้วย

6. กำหนดโครงสร้างสำหรับ 1 รายวิชา การกำหนดโครงสร้างสามารถปฏิบัติ ได้ 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างอย่างสังเขปและโครงสร้างอย่างละเอียด โครงสร้างอย่างละเอียด เป็นการวางโครงสร้าง โดยสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กระบวนการสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ให้เป็นภาพรวมตลอดใน 1 รายวิชา ส่วนโครงสร้างอย่างสังเขปเป็นการวางโครงสร้าง โดยสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และเวลา เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดใน 1 รายวิชา

7. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ขยายจากโครงสร้าง เป็นการเขียนแผนที่จะนำไปใช้ในแต่ละคาบ/ชั่วโมงอย่างละเอียดและปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ โดยมีส่วนประกอบในแผนการสอนที่จะช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมาย ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมีมากมายหลากหลายข้อแตกต่างกันไป แต่ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้จะต้องมีในแผนการสอน คือ

7.1 สารระสำคัญ

7.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

7.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

7.4 สื่อการเรียนการสอน

7.5 การวัดผลประเมินผล

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเตรียมการสอนมีหลายรูปแบบ หัวข้อหรือองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยสารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้ มิได้กำหนด เป็นแบบใดแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสะดวกในการใช้

7. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุงแผน และพัฒนาการสอนดังที่เขมรัฐ โตไทยะ (2540 : 43) เสนอว่า การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะการเพิ่มหรือลดลงบางส่วน เช่น

1. จุดประสงค์ควรเขียนให้สามารถวัดพฤติกรรมได้

2. การประเมินผลครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ความรู้ ทักษะและคุณธรรม

จริยธรรม

3. การเขียนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมากที่สุด

4. สื่อการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 170-171) กล่าวถึง การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ไว้ว่า เมื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วควรมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมเพื่อการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอาจดำเนินการได้ 3 ระยะ คือ

1. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร

2. การประเมินแผนการสอนระหว่างการนำไปใช้ เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเกตและบันทึกปัญหา

3. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการใช้เป็นการประเมินค่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

8. การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นำแผนไปทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์คุณภาพ และประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้ (เขมรัฐ โตไทยะ. 2540 : 42)

1. ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้มีประสบการณ์ซึ่งอาจประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ครูผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น

2. ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้

3. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังแผนการจัดการเรียนรู้

4. รวบรวมข้อมูลจากข้อ 2 และข้อ 3 มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผน

5. จัดทำรายการผลการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

6. จัดพิมพ์เผยแพร่และรับฟังความคิดเห็น เสนอแนะผู้ใช้ให้พัฒนาต่อไป

9. ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 18) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะจัดกิจกรรมและเลือกจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ตรงกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งเสริมนักเรียนให้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนและทันเวลา

2. ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้เตรียมการสอนอย่างดีแล้วการสอนก็จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย

3. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว เพราะเมื่อครูเตรียมการสอนดี ย่อมทำให้ครูมีความมั่นใจในการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนจนนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเร็วขึ้น

4. ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน เพราะการที่ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน และเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน

5. ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในตัวครู เพราะมีความมั่นใจว่าครูมีการเตรียมการสอนมาอย่างดีแล้ว ผู้เรียนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครูยิ่งขึ้น

6. ถ้าครูมีความจำเป็นไม่ได้สอนด้วยตนเอง ผู้สอนแทนก็สามารถสอนแทนได้ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ณัฐวดี กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53-54) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

2. เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง

4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้

5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ

6. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น

7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติกา
สอน

8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน (แผนจัดการเรียนรู้เป็น
ลักษณะเฉพาะของวิชาชีพ)

เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของ
ผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพ
เป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของ
ผลเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ ดังนั้น E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของ
ผลลัพธ์ เช่น 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากหนังสือส่งเสริมการอ่านแล้วผู้เรียนสามารถทำ
แบบฝึกหัดท้ายบทได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผลเฉลี่ยร้อย
ละ 80 การกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ทั้งนี้ผู้สอนควรพิจารณาตามเนื้อหาสาระ เช่น 75/75, 80/80,
85/85 หรือ 90/90 อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งไว้ต่ำหรือสูงกว่านี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
2537 : 494-496)

2. การหาประสิทธิภาพ E_1/E_2

ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยใช้สูตร (ชัยยงค์
พรหมวงศ์. 2537 : 494-500)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N} \times 100}{A}$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกหัดท้ายบท
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดท้ายบททุกชั้นรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N} \times 100}{B}$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะดูถึงประสิทธิภาพทางด้านการสอนและการวัดผลประเมินผลทางสื่อ นั้น ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนน การทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ

ฮอปแลนด์ (เผชิญ กิจระการ, 2544 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Hovland, 1949 : 254) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) ไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผลซึ่งคำนวณได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลองด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้ฮอปแลนด์ (Hovland) เสนอว่าค่าความสัมพันธ์ของการทดลองจะสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องแน่นอน จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ

สมนึก กัททิษณี (2548 : 102) การหาค่าดัชนีประสิทธิผล นิยมใช้วิธีการของกู๊ดแมน (Goodman) เฟรตเชอร์ (Fletchers) และชไนเดอร์ (Schneider) ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ แต่คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าผลสัมฤทธิ์เกิดจากการเรียนการสอนภายในโรงเรียนและมองในแง่ความรู้ความสามารถทางสมองเท่านั้นความจริงแล้ว ความรู้สึก ค่านิยม และจริยธรรมต่าง ๆ ก็เป็นผลจากการฝึกสอนซึ่งนับเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย (อารมณฺ์ เพชรชื่น. 2527 : 46-47)

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 29-32) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นคุณลักษณะรวมถึงความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง หลังจากเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้วผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมากขึ้นเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ตามแนวคิดของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ เป็นการตรวจสอบความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้อะไรบ้างและมีความสามารถด้านใดมากขึ้นเพียงใด เช่น พฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่ามากขึ้นอยู่ในระดับใด นั่นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเป็นการวัด 2 องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาที่เรียน คือ

1. การวัดด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา งานช่าง การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ซึ่งการประเมินผลจะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติ (Procedure) และผลงานที่ปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชารวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มีวิธีการสอบวัด ได้ 2 ลักษณะ คือ

- 2.1 การสอบปากเปล่า การสอบแบบนี้มักกระทำเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสอบที่ต้องการดูแลเฉพาะอย่าง เช่น การสอบอ่านฟังเสียง การสอบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องการการใช้ถ้อยคำในการตอบคำถาม รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นและบุคลิกภาพต่าง ๆ

2.2 การสอบแบบให้เขียนความเป็นการสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็น
ตัวหนังสือตอบ ซึ่งมีการตอบอยู่ 2 รูปแบบ คือ

2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ ได้แก่ การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบ
อัตนัยหรือความเรียง

2.2.2 แบบจำกัดความ เป็นการสอบที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่
จะให้ตอบหรือกำหนดคำตอบออกมาให้เลือก ซึ่งมีรูปแบบของคำถามคำตอบ 4 รูปแบบ คือ
แบบเลือก ทางใดทางหนึ่ง แบบจับคู่ แบบเติมคำและแบบเลือกตอบ

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความรู้ ความสามารถและ
ทักษะที่นักเรียนได้จากการเรียนการสอนทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน สภาพแวดล้อมและแหล่งอื่น ๆ
สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 53) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง
แบบทดสอบ ที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์
สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์
เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบ
ที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถ
ในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบ
ประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมาย
แสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่ม
เปรียบเทียบ

จากแนวทางการแบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักการศึกษาดังกล่าว อาจแบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็น 2
ชนิด คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐาน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 122-123) ได้เสนอกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวในการ
สร้าง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น นิยมสร้างโดยยึดตามการจำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom, 1956 : 156-158) ที่จำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินค่า (Evaluation)

สมนึก ภักดิ์ทิษณีย์ (2545 : 73-97) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ข้อสอบแบบความเรียงหรืออัตนัย (Subjective or Essay) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน
2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (True-False Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่ และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น
3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้นั้นเพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง
4. แบบทดสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามที่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัด ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบความเรียงหรืออัตนัย
5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยื่น) จะคู่กับคำ หรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) ลักษณะทั่วไป คำถามแบบเลือกตอบ โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตัวเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวงปกติ จะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเดียวจากตัวลวงอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่ดี นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2548 : 53) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้าง (Teacher Made Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอนจะไม่นำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปในโรงเรียน

2. แบบทดสอบมาตรฐาน(Standardized Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป แบบทดสอบชนิดนี้จะต้องผ่านการวิเคราะห์แล้วว่ามีความยุติธรรม มีมาตรฐาน คือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ และมาตรฐานในวิธีการแปลความหมายคะแนน ดังนั้น การที่ครูผู้สอนจะเลือกออกข้อสอบประเภทใดนั้นต้องพิจารณาข้อดี ข้อจำกัด ความเหมาะสมของแบบทดสอบกับเนื้อหา หรือจุดประสงค์ในการเรียนรู้

นอกจากนี้ สมนึก ภัททิยธนี (2545 : 98-126) ได้กล่าวถึง หลักในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบไว้ ดังนี้

1. เขียนตอนนำให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ แล้วใส่เครื่องหมายปริศน์ ไม่ควรสร้างตอนนำให้เป็นแบบอ่านต่อความ เพราะทำให้คำถามไม่กระชับ เกิดปัญหาสองแง่ หรือข้อความไม่ต่อกันหรือเกิดความสับสนในการคิดหาคำตอบ

2. เน้นเรื่องจะถามให้ชัดเจนและตรงจุด ไม่คลุมเครือ ผู้อ่านจะได้เข้าใจไม่ไขว่เขวสามารถมุ่งความคิดในคำตอบไปถูกทุกทาง

3. ควรถามในเรื่องที่มีคุณค่าต่อการวัด หรือถามในสิ่งที่ตั้งถามมีประโยชน์ คำถามแบบเลือกตอบสามารถถามพฤติกรรมในสมองได้หลาย ๆ ด้าน ไม่ใช่ถามเฉพาะความจำหรือความจริงตามตำรา แต่ต้องถามให้คิดหรือนำความรู้ที่เรียน ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

4. หลีกเลี่ยงคำถามปฏิเสธ ถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ควรขีดเส้นใต้คำปฏิเสธแต่คำปฏิเสธซ้อนไม่ควรใช้อย่างยิ่ง เพราะปกติผู้เรียนจะยุ่งยากต่อการแปลความหมายของคำถาม และตอบคำถามกลับ หรือปฏิเสธซ้อนผิดมากกว่าถูก

5. อย่าใช้คำฟุ่มเฟือย ควรถามปัญหาโดยตรง สิ่งใดไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ได้ใช้เป็นเงื่อนไขในการคิดก็ไม่ต้องนำมาเขียนไว้ในคำถาม จะช่วยให้คำถามรัดกุม ชัดเจนขึ้น

6. เขียนตัวเลือกให้เป็นเอกพจน์ หมายถึง เขียนตัวเลือกทุกตัวให้เป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือมีทิศทางแบบเดียวกัน หรือมีโครงสร้างสอดคล้องเป็นทำนองเดียวกัน

7. ควรเรียงลำดับตัวเลขในตัวเลือกต่าง ๆ ไล่แก่ คำตอบที่เป็นตัวเลข นิยมเรียงจากน้อยไปหามาก เพื่อช่วยให้ผู้ตอบพิจารณาหาคำตอบได้สะดวก ไม่หลง และป้องกันการเดาตัวเลือกที่มีค่ามาก

8. ใช้ตัวเลือกปลายเปิดหรือปลายปิดให้เหมาะสม ตัวเลือกปลายเปิด ไล่แก่ตัวเลือกสุดท้ายใช้คำว่า ไม่มีคำตอบถูก ที่กล่าวมาทั้งหมด ผิดหมดทุกข้อ หรือสรุปแน่นอนไม่ได้

9. ข้อเดียวต้องมีคำตอบเดียว แต่บางครั้งผู้ออกข้อสอบคาดไม่ถึงว่าจะมีปัญหา หรืออาจจะเกิดจากการแต่งตั้งตัวลวงไม่รัดกุม จึงมองตัวลวงเหล่านั้น ได้อีกแห่งหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาสองแง่สองมุมได้

10. เขียนทั้งตัวถูกและตัวผิดให้ถูกหรือผิดตามหลักวิชา คือ จะกำหนดตัวถูกหรือผิดเพราะสอดคล้องกับความเชื่อของสังคม หรือกับคำพังเพยทั่ว ๆ ไปไม่ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนทราบความจริงตามหลักวิชาเป็นสำคัญ จะนำความเชื่อ โศกกลาง หรือขนบธรรมเนียมประเพณีเฉพาะท้องถิ่นมาอ้างไม่ได้

11. เขียนตัวเลือกให้อิสระจากกัน พยายามอย่าให้ตัวเลือกตัวใดตัวหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนประกอบของตัวเลือกอื่น ต้องให้แต่ละตัวเป็นอิสระจากกันอย่างแท้จริง

12. ควรมีตัวเลือก 4-5 ตัวเลือก ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้ ถ้าเขียนตัวเลือกเพียง 2 ตัว ก็กลายเป็นข้อสอบแบบกาถูก-ผิด และเพื่อป้องกันไม่ให้เดาได้ง่าย จึงควรมีตัวเลือกหลาย ๆ ตัว หากเป็นข้อสอบระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 ควรใช้ 3 ตัวเลือก ระดับประถมศึกษาปีที่ 3-6 ควรใช้ 4 ตัวเลือก และตั้งแต่มัธยมศึกษาขึ้นไป ควรใช้ 5 ตัวเลือก

13. อย่าแนะนำคำตอบ ซึ่งการแนะนำคำตอบมีหลายกรณี ดังนี้

13.1 คำถามข้อหลัง ๆ แนะนำคำตอบข้อแรก ๆ

13.2 ถามเรื่องที่คุณเรียนคล่องปากอยู่แล้ว โดยเฉพาะคำถามประเภทคำพังเพย สุภาษิต คติพจน์หรือคำเตือนใจ

13.3 ใช้ข้อความของคำตอบถูกซ้ำกับคำถามหรือเกี่ยวข้องกันอย่างเห็นได้ชัด เพราะนักเรียนที่ไม่มีความรู้ก็อาจจะเดาได้ถูก

13.4 ข้อความของตัวถูกบางส่วนเป็นส่วนหนึ่งของทุกตัวเลือก

13.5 เขียนตัวถูกหรือตัวลวงถูกหรือผิดเด่นชัดเกินไป

13.6 คำตอบไม่กระจาย

จากหลักการในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบครูผู้สร้างข้อสอบจำเป็นต้องยึดหลักเกณฑ์ทั้ง 13 ข้อ เพื่อให้ได้ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มีคุณภาพ และต้องคำนึงถึงลักษณะของข้อสอบแบบที่ดีด้วย

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

มอร์ส (สุภสิริ โสมาเกตุ. 2544 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Moss. 1955 : 27) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้อื่นที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากก็จะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็มากขึ้น

สลใจ วิบูลย์กิจ (2544 : 42) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

จิรนนท์ กัณทวงศ์ (2545 : 25) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพะของจิตใจในการปฏิบัติงานนั้น ๆ โดยประเมินในภาพรวมทั้งการปฏิบัติในระหว่างการทำงานและเมื่อประเมินหลังการปฏิบัติงาน ด้านร่างกาย และจิตใจก่อให้เกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

กฤติวรรณ จึงพัฒนา (2547 : 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมนั้น ๆ หรือการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนอง

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

มาสโลว์ (ศุภสิริ โสมาเกตู. 2544 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970 : 69-80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierachy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับ การยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มี ที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความ ต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็อาจจะเกิดขึ้นมาอีกความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการ อย่างหนึ่ง อาจยังไม่ทั้งหมดไปต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มี ลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิต ทั้งที่ เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเกิด พฤติกรรม ต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจาก เพื่อนร่วมงาน

4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคม มี ชื่อเสียงอยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระ เสรีภาพ

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่ง เป็นไปได้ยาก

สก็อต (ศุภสิริ โสมาเกตู. 2544 : 52 ; อ้างอิงมาจาก Scott. 1970 : 124) ได้ เสนอแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลทางปฏิบัติมี ลักษณะ ดังนี้

1. งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานจะมีความหมาย ต่อผู้ทำ

2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงาน และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างแรงจูงใจภายใน เป้าหมายของงานต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
- 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จจากการทำงาน โดยตรง
- 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

จากแนวคิดของสก็อต (Scott) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ สรุปการแนวทางในการปฏิบัติได้ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และระดับความสามารถหรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน
2. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และมีกระบวนการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการทำงานสะท้อนผลงานและการทำงานร่วมกันได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540 : 141-144) ได้กล่าวถึงการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีแมคคิลเลนด์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จเลิศ มาตรฐาน เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ
2. ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น
3. ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอิทธิพลต่อผู้อื่น และต้องการควบคุมผู้อื่น

ไกล์รุ่ง นครวนากุล (2547 : 54) ได้นำแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับความพึงพอใจมาประยุกต์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องจากเห็นว่าความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีการ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธีการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนสนใจในการเรียน

2. จัดหาสื่ออุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน
3. ให้นักเรียนได้รับผลตอบแทนภายใน จากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยการให้รางวัลภายในที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดี เช่น ความรู้สึกในความสำเร็จของตนเอง ที่สามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ ได้ ความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ
4. เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนอาจให้ผลตอบแทนภายนอก เช่น คำชมเชย รางวัล หรือให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ

3. การวัดความพึงพอใจ

บุญเรือง ขจรศิลป์ (ไกล่รุ่ง นครวานากุล. 2547 : 70 ; อ้างอิงมาจากบุญเรือง ขจรศิลป์. 2528 : 137) ได้กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจ โดยสรุปไว้ว่า การวัดความพึงพอใจ เป็นการวัดด้านทัศนคติ หรือเจตคติที่เป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกที่ค่อนข้างซับซ้อนยากที่จะวัดได้โดยตรง ดังนั้น การวัดความพึงพอใจจึงใช้การวัดโดยอ้อมด้วยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน แต่การวัดความพึงพอใจมีขอบเขตจำกัด คือการวัดจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้ตลอดเวลาที่วัด ถ้าบุคคลแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงซึ่งความคลาดเคลื่อน ดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดทั่ว ๆ ไป

อมรรัตน์ เจริญหอม (2541 : 37) กล่าวว่า มาตรการวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบ ความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร การควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการวัดความพึงพอใจ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้

ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงต้องคำนึงความพึงพอใจโดยให้
ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและมองเห็นถึงความสำเร็จของงาน

บริบทโรงเรียนบ้านโคกไร่

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ประวัติของโรงเรียนโดยสังเขป

โรงเรียนบ้านโคกไร่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2472 แยกมาจาก
โรงเรียนบ้านหนองหว้า ตำบลจัววา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ครั้งแรกอาศัยศาลา
วัดบ้านโคกไร่เป็นสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้รับรองวิทยฐานะเมื่อวันที่ 1
พฤศจิกายน 2475 ต่อมา พ.ศ. 2508 ได้ย้ายมาอยู่บริเวณซึ่งชาวบ้านได้บริจาค มีเนื้อที่
ประมาณ 15 ไร่ 1 งาน ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของโรงเรียนเดิม ต่อมา นายผัน วิชาโท ครูใหญ่ ครู
พระสงฆ์ ชาวบ้านได้สละทรัพย์สมทบทุนสร้างอาคารเรียนแบบ ป.2 ซ 1 ชั้น จำนวน 2
ห้องเรียน เป็นเงิน 10,400 บาท ร่วมกับเงินทางราชการ 20,000 บาท เปิดใช้เมื่อวันที่ 15
กรกฎาคม 2510 ปัจจุบันโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดทำ
การสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 176 คน (ข้อมูล 10
มิถุนายน 2553) ครู 9 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ช่างครุภัณฑ์ 1 คน นักการภารโรง 1 คน

1.2 วิสัยทัศน์

ภายในปี 2555 โรงเรียนบ้านโคกไร่ จัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้ตาม
เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียน
ร้อยละ 90 มีความเป็นเลิศในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน
สังคม และประเทศชาติ

1.3 พันธกิจ

1.3.1 จัดการเรียนการสอนเน้นการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.3.2 ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วม

1.3.3 พัฒนาครู นักเรียน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีค่านิยมอยู่ในสังคม

อย่างมีความสุข

1.4 เป้าหมาย

1.4.1 นักเรียนได้รับการพัฒนาทางวิชาการ

1.4.2 นักเรียนมีความรู้ได้มาตรฐานตามระดับชั้น

1.4.3 มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.5 ปรัชญาโรงเรียน

“ศึกษา สมบูรณ์ชีวิตา”

การศึกษาย่อมนำมาซึ่งความสมบูรณ์แห่งชีวิต

2. ที่ตั้งและเขตบริการ

โรงเรียนบ้านโคกไร่ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 145 หมู่ที่ 6 ตำบลจัวบา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอวาปีปทุม ห่างจากสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประมาณ 17 กิโลเมตร มีเขตบริการ 3 หมู่บ้านคือ

2.1 บ้านโคกไร่พัฒนา หมู่ที่ 17 ตำบลจัวบา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

2.2 บ้านโคกไร่ หมู่ที่ 7 ตำบลจัวบา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

2.3 บ้านโคกไร่ หมู่ที่ 6 ตำบลจัวบา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3. สภาพชุมชน

ลักษณะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเป็นสังคมเครือญาติ อาศัยพึ่งพาซึ่งกัน และกันทั้งในด้านแรงงาน ทรัพย์สินเงินทอง ทั้งสามหมู่บ้านมีประชากรทั้งหมด 1,575 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาในชุมชนมีพระสงฆ์ และผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำของชุมชน เมื่อมี ปัญหาความแย้งจะตัดสินปัญหาโดยสันติวิธี

ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมได้รับการตกทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ ประเพณี ฮีต 12 ศูนย์กลางการประกอบพิธีส่วนมากมักจะไปทำกันที่วัด จึงทำให้ผู้คนใน หมู่บ้านซึ่งเป็นญาติพี่น้อง ได้มาพบปะกัน ทานข้าว ความเป็นอยู่ และ ได้ร่วมกันทำบุญจึงทำให้เกิดความรักความสามัคคี นำมาซึ่งความสมัครสมาน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ

ด้านศาสนา มีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม และอบรมสั่งสอน ธรรมะแก่คนในชุมชนในช่วงเข้าพรรษา นอกจากนี้พระพุทธรูปศาสนายังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ใช้ เป็นเครื่องเสริมสร้างความรู้สึกรักอันดีงาม ของคนในชุมชน ส่งผลก่อให้เกิดความสุข ความสงบ ผู้คนอยู่ด้วยความรัก และละเว้นจากการทำบาป

การศึกษา ในชุมชนมีสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา มีภูมิปัญญาชาวบ้านหลายสาขาวิชา ระดับมัธยมศึกษา ต้องไปเรียนที่โรงเรียนอื่น

4. การจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนบ้านโคกไร่จัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในการจัดการเรียนรู้ ครู บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารงาน ยึดแผนปฏิบัติการประจำปี มีเป้าหมายการดำเนินงานเน้นผลงานและพัฒนานักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยจัดทำโครงการที่ตอบสนอง วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียน

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านโคกไร่ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนบางส่วนยังอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่มีทักษะในการอ่าน อ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจในเรื่องที่อ่าน สรุปเรื่องและจับใจความสำคัญของเรื่องที่ไม่ได้ ไม่สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ นอกจากนี้ในส่วนของหลักเกณฑ์ทางภาษา นักเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการสะกดคำ ซึ่งสาเหตุอาจมาจากครูขาดเทคนิคการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนบางคนไม่มีความพร้อมในการเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้อันสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโคกไร่จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่าน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยภาพ 11 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของภาษาไทย ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกไร่ (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2553)

ชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	17	8	25
อนุบาล 2	10	11	21
ประถมศึกษาปีที่ 1	13	8	21
ประถมศึกษาปีที่ 2	11	14	25
ประถมศึกษาปีที่ 3	5	16	21

ชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 4	12	13	25
ประถมศึกษาปีที่ 5	10	10	20
ประถมศึกษาปีที่ 6	13	5	18
รวม	85	91	176

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนบุคลากร (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2553)

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่ง	วิทยฐานะ
1	นายเลิศปรีชา ประสิทธิ์ระตา	ศษ.ม บริหาร การศึกษา	ผู้อำนวยการ	ชำนาญการพิเศษ
2	นายนิพนธ์ นนทะคำ จันทร์	คบ.การประถมศึกษา	ครู	ชำนาญการ
3	นายสุวิทย์ พันแสง	คบ.สังคมศึกษา	ครู	ชำนาญการพิเศษ
4	นายทองเหรียญ ลามสิดา	คบ.คอมพิวเตอร์ ศึกษา	ครู	ชำนาญการพิเศษ
5	นายสุนทร วัลย์สิทธิ์	คบ.บริหารการศึกษา	ครู	ชำนาญการพิเศษ
6	นายเรืองฤทธิ์ชัย แสงโท โพธิ์	คบ.อุตสาหกรรม ศิลป์	ครู	ชำนาญการ
7	นางสาวท ไลออน	ศษ.บ ภาษาไทย	ครู	ชำนาญการพิเศษ
8	นางทรงศิลป์ วัลย์สิทธิ์	คบ.สุศึกษา	ครู	ชำนาญการพิเศษ
9	นางสาวปราณี วรรณปะเก	กศ.ม ประวัติศาสตร์	ครู	ชำนาญการพิเศษ
10	นางชนันธิดา โคตรภูณิน	คบ.ปฐมวัย	ครู	ชำนาญการพิเศษ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมสนิท ไพศาล (2548 : 58-87) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ และหนังสือส่งเสริมการอ่านเรื่อง มาตรการตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านนางามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 29 คน ผลจากการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่านเรื่อง มาตรการตัวสะกด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/86.43 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้เท่ากับ .07294 นั่นคือ นักเรียนมีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 72.94

หงษ์สา ดวงจันทร์โชติ (2548 : 85-86) ได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแห่เสริมศิลป์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแห่เสริมศิลป์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 31 คน ผลการศึกษาพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 94.37 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 91.61 แสดงว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.59 แสดงว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 59 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 3.88 อยู่ในระดับดีมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันค่อนข้างสูง และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแห่เสริมศิลป์ ที่มีต่อการเรียน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 5 เรื่อง พบว่า มีคะแนนระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 2.81 อยู่ในระดับเห็นด้วย และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันค่อนข้างสูง

อรุณี จิรมหาศาล (2550 : 66-67) ได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง “เที่ยวเมืองสามชัย” กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านหนองกุงน้อย กิ่งอำเภอสามชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง “เที่ยวเมืองสามชัย” มีประสิทธิภาพที่ 80.44/80.20 แสดงว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อุไร ยาพิมาย (2550 : 95-96) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ใหม่นี้ที่หนองบัวคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านหนองบัวคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 13 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ใหม่นี้ที่หนองบัวคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.67/83.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ใหม่นี้ที่หนองบัวคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6648 แสดงว่าผู้เรียนความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 66.48 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ใหม่นี้ที่หนองบัวคำ อยู่ในระดับมาก

จุฑามาศ ชัยสงคราม (2552 : 72-73) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 84.72/82.22 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6300 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 63 การพัฒนาทักษะด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD คิดเป็นร้อยละ 82.22 และพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านจับใจความผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 คิดเป็นร้อยละ 67 และผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบกลุ่มร่วมมือแบบ STAD ปรากฏว่า การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ STAD นักเรียนสามารถเข้าใจ และปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมได้การจัดทำแผนผังความคิด นำเสนอผลงาน การอ่านจับใจความจากเรื่องในหนังสือส่งเสริมการอ่าน การทดสอบย่อยท้ายแผนทุกขั้นตอนมีความเหมาะสม ทันเวลาและได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ

วานิช ยืนชีวิต (2552 : 109-110) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยนิทานพื้นบ้าน กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านอาจสามารถ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 17 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือแบบ STAD โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยนิทานพื้นบ้าน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.12/84.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.7727 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 77.27 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความมั่นใจ ในตนเองอยู่ในระดับมาก

นิตยา เชื้อดวงมุข (2553 : 86-87) ได้ศึกษาผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่ประสมด้วยสระประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนอนุบาลต่างอย อำเภอต่างอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 26 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่ประสมด้วยสระประสม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.85/89.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่ประสมด้วยสระประสม มีค่าเท่ากับ 0.7236 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การอ่านและเขียนคำที่ประสมด้วยสระประสม โดยรวมและเป็นรายชื่ออยู่ในระดับมาก

อรรถนิทา อังคะโทก (2553 : 77-78) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านประกอบการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียน บ้านโลกโจด อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้หนังสือ ส่งเสริมการอ่านประกอบการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.24/89.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8030 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 80.30 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการมีผลการเรียนรู้ด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แรนคิน อีริคสัน (Rankin-Erickson, 2000 : 206-255) ได้ศึกษาข้อคิดเห็นที่สำคัญและวิธีพิจารณาหนังสือส่งเสริมการอ่าน พบว่า วิธีสอนและการพัฒนาทักษะด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านการอ่านจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย บุคลิกภาพของครู การสอนของครูและส่วนประกอบอื่นจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียน รวมทั้งความเข้มข้น ความต่อเนื่องของการสอนและการฝึก ซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จด้านการอ่าน

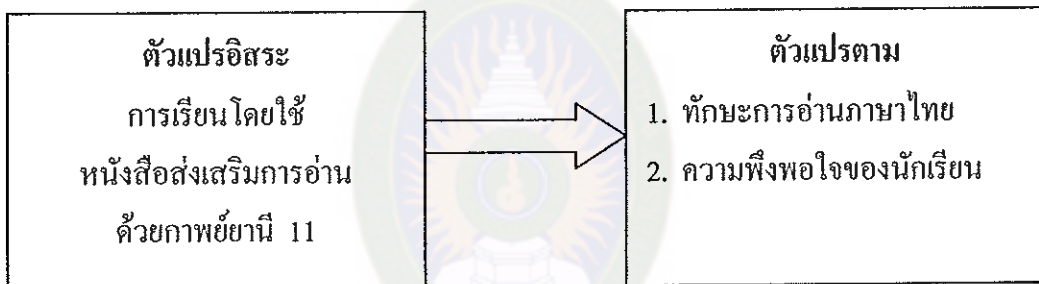
เทอร์จีเซ็น (Torgesen, 2000 : 55-64) ได้ศึกษาผลการตอบสนองระหว่างบุคคล ในการใช้หนังสือส่งเสริมการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางด้านการอ่านเพิ่มขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เริ่มอ่านอ่านได้ สอนวิธีอธิบายคำถูกต้อง โดยใช้คำศัพท์ ที่เหมาะสมกับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพิ่มขึ้นจาก 2 เท่า เป็น 6 เท่า

ซีซิล (Cecil, 2000 : 179-189) ได้ศึกษาผลจากการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียน โรงเรียนขนาดกลางที่มีความบกพร่องด้าน การเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้อ่านวันละ 5-6 นาที เน้นที่การออกเสียง วลีและการอ่านปากเปล่า ให้นักเรียนอ่านซ้ำจนกว่าจะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ นักเรียนจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มจำนวน สมาชิกขึ้นอยู่กับรายละเอียดของเนื้อหา เนื้อหาที่ 1 ใช้เวลา 6-9 เดือน เนื้อหาที่ 2 ใช้เวลา 10-18 เดือน เนื้อหาที่ 3 ใช้เวลา 19-25 เดือน เครื่องมือทดลองใช้ข้อสอบวัดผลก่อนเรียนและ หลังเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านหลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศตามที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะการอ่านภาษาไทยดีขึ้น ซึ่งเป็นการนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นด้วย จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยภาพย่นานี้ 11 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านด้วยภาพย่นานี้ 11 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย